

јул-септембар 2018.

ЖИЧКИ БЛАГОВЕСНИК

Часопис Епархије жичке

Благо оном ко довијека живи,
штао се рашта и родити

ЖИЧКИ БЛАГОВЕСНИК

Часопис Епархије жичке
јул-септембар 2018.

Излази са благословом
Његовог Преосвештенства
Епископа жичког г. др Јустина

Насловна сѝрана:

Света новомученица Милица

СРП - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

271.222(497.11)

ЖИЧКИ благовесник : часопис Епархије
жичке / одговорни уредник Александар Р. Јев-
тић. - 1997, бр. 1 - . - Краљево : Епархија жи-
чка, 1997 - (Краљево : МАК-ДИ). - 24 cm

Наставља традицију Жичког благовесника из
1919. године.

ISSN 2466-5320 = Жички благовесник

COBISS.RS-ID 186541319

Сви текстови представљају
ставове аутора

САДРЖАЈ

Тема броја:

Свети Николај Жички
О правом Србину.....2

Маријана Николић
Вечне речи монахиње Јефимије.....3

Др Драгољуб Даниловић
Свети кнез Лазар и Свети деспот Стефан
Лазаревић.....5

Протонамесник Александар Р. Јевтић
Воштаница на светломе гробу.....9

Проф. др Новак Негић
Ко је Салих Селимовић.....11

Богословље, историја Цркве, култура:

Мр Александра Малешевић
Биомедицински потпомогнута оплодња из
хришћанског угла – Хришћански циљ
постојања човека и прихватљивост БМПО-е
(Шести део).....13

Јереј Слободан Јаковљевић
Конкордатска криза у Епархији жичкој
1936–1938 (Други део).....17

Ђакон Александар Ђуричић
Васкрсли Христос као Пророк, Свештеник и
Цар.....20

Драјан Сѝојишин
Литургијски преображај човека.....23

М. Х.
Савременом човеку од Браће Карамазов
(Први део).....26

Јасмина Злајковић

Црква Светог Николе у Рамаћи (Први део).....28

Проћонамесник Дејан Марковић

Страница православног хумора.....31

Парохијске приче:

Јереј Бољуб Симеуновић

Чини добро и добру се надај.....32

Лирски благовесник:

Косово Васка Попе (три песме); Тајна слова расута по пољу (*Драјан Хамовић*).....33

Поезија.....37

Веронаука:

Вероучићел Александар Пејовић

Основна школа „Сретен Лазаревић“ у Приликама.....38

Вероучићел Михајло Живковић

Представа „Свети Сава осам векова међу нама“.....39

Вероучићел Ана Црејуљаревић

Промоција Сlikовног буквара Православља и ликовна радионица у Краљеву.....41

Летопис:

Проћоћакон Александар М. Грујовић

Летопис богослужења Епископа жичког.....42

Главни и одћоворни уредник
протонамесник Александар Р. Јевтић

Урећивачки одбор:

Архимандрит др Тихон (Ракићевић),
протојереј-ставрофор Љубинко Костић,
протојереј-ставрофор Милић Драговић,
протојереј Миломир Радић,
протојереј мр Небојша Дабић,
протонамесник Новица Благојевић,
др Драган Хамовић,

Издавач:

ЕУО Епархије жичке,
Трг Светог Саве 4,
Краљево

e-mail:

z.blagovesnik@gmail.com

Дизајн и припрема:

Јелена Нешковић

Штампа:

МАК-ДИ, Краљево

Тираж:

2000 примерака

О ПРАВОМ СРБИНУ

*Једном њајџриоџи коју каже:
Довољно је биџи добар Србин, а вера је сџоредно*

Н ја кажем: довољно је бити добар Србин, али по угледу на најбоље и најславније Србе, који су се јавили на изложби људи у овоме свету за минулих хиљаду година. Но не смем да кажем као ти: вера је споредно! Јер би ме сви Срби утерали у лаж.

Добар си Србин, ако имаш слатку душу краља Владимира, издржљивост Немањину, христољубље Савино, ревновање Милутиново, кротост Дечанскога, смерност Урошеву, пожртвовање Лазарево, витештво Страхинино, правдољубље Марково, срце Југовића мајке, поуздање Миличино, благодат Јевросимину, милост Косовке девојке, трпељивост поробљеног робља, видовитост слепих гуслара, мудрост српских попова и калуђера, стидљивост народних девојака, надахнуће народних певача, даровитост народних занатлија, отменост народних ткаља и везиља, јасноћу народних пословицара, умереност и одмереност српских сељака, сјај крсне славе свих крштених Срба.

Но није ли све ово од вере? Ваистину, и основа и потка свему набројаном јесте вера Христова. Ако ли ти немаш у себи ниједну од побројаних врлина славних ти предака а ипак се називаш Србином, онда си само једна чувена фирма на празном дућану. А то, мислим, не желимо ни ја теби ни ти себи.

Ређи некоме: буди добар Србин а вера је споредно, исто је што и ређи једној овци: буди ти само угојена а паша је споредно!

Не може нико бити добар Србин а да пре свега није добар човек. У свету пак нити је било нити има икакве силе, која може човека учинити савршено добрим, осим силе вере Христове.

Немој, дакле, желети Српство без садржине.

Не био ти човек без памети путовођ ни Србин без вере ортак.

То ти желим и поздрављам.

Свети Николај Жички,
Мисионарска њисма

ВЕЧНЕ РЕЧИ МОНАХИЊЕ ЈЕФИМИЈЕ

Јефимијина „Похвала кнезу Лазару“ није само вешта игра стихова и конца. То је платно на коме се сједињују реке прошлости, садашњости и будућности, које са собом носе таласе блажности, захвалности и страха. На црвеном платну изречена је похвала храбром човеку који је дао живот, жртвујући царство земаљско за царство небеско. Та идеја постаће део српског националног идентитета, а кнезу ће народ доделити титулу цара. Свесна свих почести које су кнезу Лазару до тада дате, али и слутећи све оне који ће му српски народ доделити у долазећим столећима, Јефимија твори похвалу скрушено и скромно.

Читава је похвала заснована на паралелним сликама земаљског и небес-

ког света. У овом свету, кнез Лазар је био праведни хришћанин што се водио Божијим законима и Божијом речју. Ваљда га је због тога Творац одабрао да влада међу свом господом земаљском. Његов пут до трона поплочан је Божијом вољом, те је стога частан и чист. Бог га је крунисао „венцем мучеништва“, а тај је венац вреднији од сваке земаљске круне, од сваког трона, од свих двораца и овоземаљске славе. Лазарево праведно срце није могло да прихвати ропство. Желео је слободу и сматрао је да је то идеал за који се треба борити. Слика противника искри у знаку звери, у отровном језику змије што вијуга стазама зла још од библијског мита, када је навела човека да прокоцка Божије поверење и да зау-

век напусти Његово царство. Иако је кнез Лазар мртав, Јефимија се моли за његово духовно присуство. Као што је бранио земљу својим телом, главом и мачем, тако је сада требало да је брани душом која никад не умире. Јер, иза њега су остали нејаки синови; нејаки наспрам огромног света који се немилосрдно бори за власт, водећи се стазом по којој је за остваривање високог циља оправдана употреба свих средстава.

Јефимија брижљиво бира речи када говори о смрти кнеза Лазара. Она не каже „смрт“, већ „прелазак“ – прелазак душе на небеса, међу анђеле и свеце. Јефимија концем не исцртава само слова, већ и ореол славном човеку, налазећи у његовим делима нешто свето и племенито, надземаљско. Она је свесна да се Србија разјединила, да је неслога узела маха, те да се сваки великаш бори за своје интересе, а не за добро отаџбине чија је слобода плаћена крвљу многих родољуба. Јефимија моли свог господара да се моли Свевишњем Господу. Он му је ближи, његове речи се даље чују, његова је душа завредила Царство небеско.

Смрћу кнеза Лазара, Србија је изгубила великог вођу, али је добила све-

то име у црквеном календару које се увек помиње са поштовањем. Након смрти, Лазареви синови суочени су са нападима похлепника, који су брзо заборавили добра дела њиховог оца, те су подигли буну на његове наследнике, Стефана и Вука. Дигли су се бројни охоли, зависни, безобзирни, нечистог образа, не следећи светли пример косовских јунака. Јефимија се сећа, са радошћу и сузама у исто време, како је пресветли кнез био великодушан на овом свету. Какав ли је тек на небесима и колика ли је сада његова моћ? Зато га она свесрдно моли за мир у земљи, али и за мир у сопственој души која је натоњена поплавом страха, неизвесности, очаја... Њен је дар скроман, али је љубав велика.

Јефимијин вез златним концем на црвеном атласу представља врхунац уметности. Не само песничке, већ и везилске. Њене су речи искрене, душа блага, срце уплашено. Ипак, води се хришћанским начелом да после сваког бродолома остају да живе љубав, вера и нада: љубав према кнезу Лазару, вера у његову небеску блискост са Богом, нада да ће његова светачка моћ успети да зацели ране на телу мајке отаџбине.

Маријана Николић,
ученица II/6 Медицинске школе
у Ужицу

СВЕТИ КНЕЗ ЛАЗАР И СВЕТИ ДЕСПОТ СТЕФАН ЛАЗАРЕВИЋ

Разумевање историје, уочавање веза између догађаја, појава и личности траже од сваког човека снажну веру и одређени интелектуални напор. Ово се посебно уочава у историјским догађајима средњовековног периода. Зато се у тумачењима Косовског боја, жртвовања Светог кнеза Лазара и подвига косовских јунака проналазе многобројне идеолошке заблуде, примера ради „Срби славе своје поразе“ или „Срби су после Косова пали под турску власт“. Поређењем животних путева кнеза Лазара и његовог сина деспота Стефана, поређењем Моравске Србије и Деспотовине Лазаревића и Бранковића историја учи да је Лазарево испуњење завета Светог Симеона (Стефана Немање) добило пуни смисао у време светих српских деспота, Стефана Лазаревића и Ђурђа Бранковића. Историја сведочи о Васкрсу српске државе након косовског страдања и зато се Видовдански судар два света може разумети једино ако се посматра као тријумф неуништивног над уништивим, и ако се српска историја уз огромно поштовање према жртвама сагледава као победа вечног живота над смрћу.

Првостепену улогу у очувању немањићког, државног наслеђа и јачању ауторитета Српске цркве имао је кнез Лазар Хребељановић. Ожењен кнегињом Милицом, из светородне династије Немањића, кнез Лазар је држао под својом влашћу „читаво Поморавље, рудничка места Ново Брдо и Рудник, град Ужице, Мачву и Браничево, све до Саве и Дунава“. Његов престони град био је Крушевац, а као велики ктитор многих цркава и манастира био је достојан наследник немањићке Србије, односно „у Христа Бога благоверни и самодржавни господин Србљем и Подунавља, Стефан кнез Лазар“. Харизма кнеза Лазара била је неспорно уважавана међу државним и црквеним великодостојницима још од 1375.

године, када је владар Моравске Србије био један од главних иницијатора коначног помирења Цариградске и Пећке патријаршије. Светогорски монаси толико су поштовали личност Лазара Хребељановића, да је он „био омиљенији него ли други српски владари, а народна традиција је његове идеале највише приближила црквеним идеалима“. Моравска Србија, којом је владао српски кнез, пружала је 70-их го-

дина XIV века уточиште mnogим одбеглим монасима са Истока, а за препород монашког живота у српској држави посебно су значајни синаити, названи тако по свом учитељу и предводнику Григорију Синаиту. Северни делови државе кнеза Лазара постали су уочи Косовског боја најсигурније место за бројно монаштво које је бежало пред нападима Турака-Османлија. Символ јачања монашког духа представљао је ставропигијални Манастир Ждрело у Горњаку на реци Млави, у којем се подвизавао Григорије Синаит – Млађи, заслужан за преданост тадашњих калуђера, строгом, отшелничком начину живота. Манастир Жича, подручје Епархије жичке и део властелинства Пећко-жичке патријаршије који је гравитирао према задужбини краља Стефана Првовенчаног, нашли су се у границама државе кнеза Лазара Хребељановића. Обновљање Жиче као старог архијерејског седишта и центра црквених збивања повезано је са чињеницама да, у односу на Пећку патријаршију, манастир још није био изложен турским нападима, да се налазио у централном делу те-

риторија под влашћу кнеза Лазара и да је Спиридон (1379-1389) први патријарх, после Јоаникија, чији је боравак у манастиру јасно потврђен у изворима. Наиме, 2. марта 1382. године, на црквено-државном сабору у манастиру Жичи, у присуству кнеза Лазара и патријарха Спиридона, издата је повеља о оснивању манастира Дренче, задужбине монаха Доротеја и његовог сина Данила. Повеља о монашким правилима у манастиру и успостављању властелинства Дренче, са свим „рекама, селима, засељима и међама“ састављена је „*въ Мораве мјестје рекомјемь Жича, въ храмје Светаго Възнесеніа предъ всеосвештенјешимъ патриархомъ српскимъ киръ ≈ Спиридономъ, и предъ всемъ зборомъ великиє цркъве*“.

Повеља о манастиру Дренчи само је једна у низу повеља којима је посведочено заједничко деловање српског кнеза и патријарха. У периоду од 1379. до 1389. године, кнез Лазар је издао повеље Манастиру Ждрело (1379), Манастиру Хиландару (1380) и Цркви Ваведења Пресвете Богородице у Ибру (1387), а нешто касније их је потврдио и патријарх Спиридон. Избор Мана-

стира Жиче као места где се доносе важне одлуке, говори о настојањима кнеза Лазара Хребељановића и патријарха Спиридона да обнове и оснаже државно-црквену традицију немањићке Србије.

Усклађеност између световне и духовне власти уочи Косовске битке, која се у многим догађајима пројављује преко блиске сарадње између кнеза Лазара и патријарха Спиридона, упућује на закључак да се у тешким временима за Србију водило рачуна о спровођењу симфоничног обрасца у руковођењу државно-црквеним пословима, утемељеног у време краља Стефана Првовенчаног и архиепископа Саве. За оживотворење немањићког идеала, Жича је имала непроцењиво важно место. Сасвим је сигурно да је пред Косовски бој, прво седиште Архиепископије, уз Пећку патријаршију, место честих боравака српског патријарха и одржавања сабора.

Видовданска мученичка смрт кнеза Лазара и упокојење патријарха Спиридона, 11. августа 1389. године, оставили су и државу и цркву, у временском року од непуне два месеца, без две личности од највишег ауторитета и прекинули краткотрајну ренесансу немањићких државотворних стремљења. Књегиња Милица и њени синови, Стефан и Вук, били су принуђени да успоставе сарадњу с Турцима, док је на патријаршијски трон по други пут дошао Јефрем, али само привремено до избора новог патријарха. У сложеним политичким приликама после Косовског боја, Лазаревићи су настојали да учврсте ауторитет врховне власти покушавајући да одрже континуитет државно-правних традиција из периода Немањића.

Када је у питању однос између државе и цркве после Косовског боја, треба имати у виду подељеност територија између Лазаревића и Бранковића.

Обласни господари имали су несумњиво утицај на црквену организацију, а добијали су истовремено подршку од надлежних митрополита и епископа. Пећки епископ Марко састављач *Жиџија* и *Службе Светиој иаиријарха Јефрема* навео је податак о младом Стефану кнезу (Лазаревићу) који је сазвао сабор у Жичи, због тога што је овај манастир био на заклоњеном месту и што је Манастир Пећка патријаршија био у држави Вука Бранковића. Сабором који је сазван у Жичи, као „духовном центру“ државе Лазаревића враћена је у нормалне оквире стара установа сабора. Иако на изборном сабору у Жичи није учествовао Вук Бранковић, „архијереји и игумани из његове државе су без сумње дошли“. Избор Данила III за српског патријарха, вратио је веру у нераскидиво јединство Цркве, која је и поред многобројних тешкоћа показала да је изнад подела водећих личности тадашњих владарских породица.

Померање центра црквеног живота према северним крајевима, започето у време кнеза Лазара Хребељановића, наставило се за владавине деспота Стефана Лазаревића (1402-1427). Манастири Дренча, Нова Павлица, Љубостиња, Каленић, донекле и Раваница и Манасија, својом близином седишту прве српске Архиепископије сведочили су о обнављању значаја Манастира Жиче.

Описујући повратак деспота Стефана из Ангорске битке у отаџбину, Константин Филозоф је истакао „да се приближавао пределима, где је прва архиепископија српска“. Доба деспота Стефана Лазаревића испуњено је необичном пуноћом црквеног живота, ренесансом ктиторске делатности и неговањем истинских животних вредности. О том духовном и културном преображају јасно говори Констан-

ВОШТАНИЦА НА СВЕТОМЕ ГРОБУ

О задивљујућој и застрашујућој смрти три брата Милића за Распето Косово

Прошао је један час иза поноћи. Напољу пада киша. Умирујуће уједначено. Док пишем ове редове, срце ми јако куца. На овакву тему никада нисам писао, о оваквој трагедији никада нисам читао. Ипак, ове ноћи и читам и пишем. Поред мене су две књиге сада већ упокојеног Драгољуба Милића, *Соколови њоломљених крила* и *Моји синови*. На њима посвета ауторове супруге Наде; посвета намењена мени: „за сећање на браћу Милић, да се не забораве.“ Наду сам упознао као њен парохијски свештеник. Њена кућа је један посебан храм – храм сећања на њене и Драгољубове синове Горана, Срђана и Бобана. Књиге које ми је поклонила су више од обавезе, неки свети дуг, воштаница или цвет који овим путем покушавам да спустим на заједничку гробницу тројице младе браће.

Чика-Љубо, како су Драгољуба звали саборци његових синова којима се и сам придружио на Кошарама по погибији двојице синова, у књизи *Моји синови* најбоље сведочи о мотиву бележења приче о својим синовима. На свечаној академији поводом Дана безбедности војне јединице у Лесковцу, један од родитеља погинулих војника му је рекао: „Чика-Љубо видиш и сам, мораш да наставиш да пишеш о нашој деци. Сам си рекао да те страх да се жртве не забораве. Пиши истину и ништа више. Видиш да нашу децу називају псима рата.“ Даље о утиску ових речи бележи: „Нешто као да ме ошину по лицу. Вратих се у садашњост. Да,

морам, у праву су. Кажем да мора неко од војске, њихове новине, иако сам и на њих понекад љут. Заборавише брзо мртве, а о рањенима и да не причам.“

Горан је рођен 1972. године, а Срђан и Бобан за десет минута 16. 02. 1974. Поносни на Горана и своје близанце Срђана и Бобана, родитељи су их васпитавали на вредностима честитости, поштења и родољубља. О њиховом изгледу најбоље сведоче фотографије приложене у књигама о њима. Задивљујуће и застрашујуће. Задивљујуће због красоте три детета налик анђелима, а застрашујуће због трагичне и преране смрти. Такве су и све остале слике, оне из каснијих година па све до смрти. Опис који Драгољуб износи је у сагласју са овим: „били су деца да се виде. Лабудови им нису били равни. Лепили су се за њих туђи погледи. Имали су fine манире и благе речи, а понекад су били и дрчни. Личило им. Када би се појавили сва тројица окретао се свет за њима.“

Срђан и Бобан су завршили војне школе. Са љубављу и жарком жељом су се вратили на родно Косово и Метохију да буду војници. У време натовске агресије и шиптарских напада на Србе, ставили су се на располагање војсци на најтежим местима. Срђан је преминуо 04. 04. 1999. од рана задобијених од нагазних мина. Бобан је погинуо 14. 04. 1999. док је са још неколико војника покушавао да извиди терен и спасе 300 војника у кланцу на путу Волујак – Ђаковица.

Њихово борбено возило је погођено термовизијским ракетама од стране натовске авијације.

Видевши неке родитеље који презимају врећу пепела као остатке изгорелог сина, Бобан је 04. априла покушао да утеша оца, говорећи да је од Срђана бар остало тело да сахране. По каснијем казивању оца, ових речи се већ 14. априла присетио када је неутешан сазнао да је Бобаново тело сасвим изгорело у погођеном возилу!

Срђан и Бобан су сахрањени на гробљу у Приштини. Оно је убрзо бомбардовано, показујући тиме сву хистерију и нечовечност оних који себе називају светским миротворцима. Борба за пренос тела у Краљево је била тешка и исцрпна. Приморан да моли иностране посреднике који су командовали бесомучно бомбардовање и оне који су под њиховом заштитом вршили терор над Србима, несрећни отац на крају добија одговор од Међународног црвеног крста да они: „не могу ни живе људе да извуку са Косова, а камоли мртве.“ Упорност и храброст оца и мајке су на крају учинили да тела убијених синова нађу миран починак на Новом гробљу у Краљеву.

Убрзо је у заједничкој гробници своје место нашао и Горан. Његово братско

срце је издржало тринаест месеци после погибије браће. Рано изјутра 13. маја 2000. године у сну је препукло од бола и жалости. Оца Драгољуба је страшна вест затекла док је палио свеће на гробовима двојице погинулих синова. Саопштио му је кум, покушаним речима без гласа, који је изгубио носећи трагичну вест.

„Узеше га браћа“. А намеравао је да заснује породицу и желео да добије два сина. Наменио им је имена своје браће – Срђан и Бобан. Били би војници као и њихови дивни стричеви.

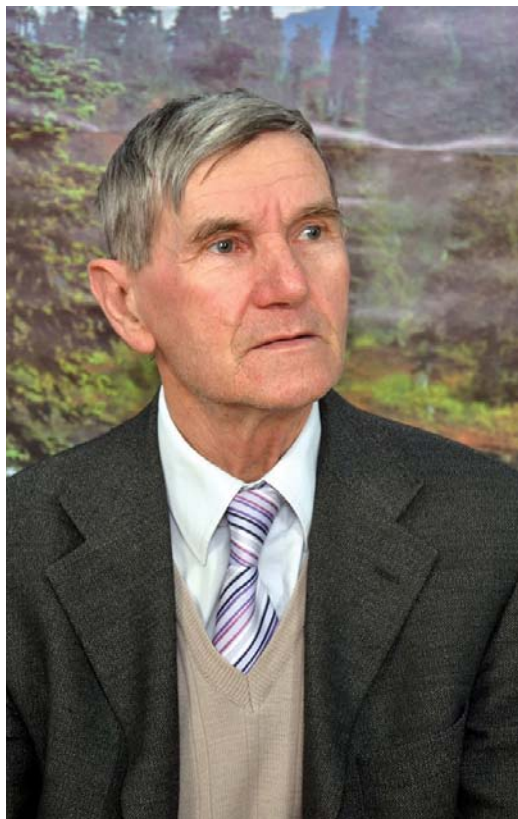
Остадоше речи осамдесетдвогодишњег деде Боже, којима се опростио од погинулог унука Бобана: „Ову горку пилулу гутамо силом, горе је високо, а доле тврдо. Ово што нам раде, ово је лудило, полудео је свет.“

Киша је стала. Ускоро ће да сване. Оданије је Пасхе.

Нека Светлост из Гроба Христовог вечно греје душе браће Милића, мученика нових Југовића. Утеху мајци Нади од Господа молимо. Вечан покој оцу им Драгољубу и свим прецима њиховим који нам их за понос дадоше.

Протонамесник Александар Р. Јевтић,
Храм Светог Саве, Краљево

КО ЈЕ САЛИХ СЕЛИМОВИЋ

Салих Селимовић је историчар. До пензионисања 2009. године радио је као наставник и директор основне школе у Кладници (општина Сјеница). Обављао је и функцију секретара СИЗ-а и Фонда за основно образовање у Сјеници. Са породицом живи и ствара у Сјеници. Рођен је 1944. године у Тешњу, БиХ. Основну школу и гимназију је завршио у родном граду. Студије историје и географије је завршио у Сарајеву. Кратко, на почетку, радио је у школи у општини Бијело Поље (Корита), а затим радни век непрекидно проводи у општини Сјеница.

У јавним наступима се јасно изјашњава као Србин муслиманске вере. Његови претци Срби примили су ислам 1650. године у Херцеговини. У идеолошком смислу себе сматра да је умерени левичар и доследни присталица социјалне правде.

Публицистичким и теренским истраживачким радом се почео бавити одмах по завршетку студија. Публицистичке радове и фелтоне је објављивао у локалним листовима „Јединство“ у Сјеници, затим „Братство“ у Новом Пазару, београдском студентском листу „Студент“, ревији „Савиндан“ у Пријепољу као и у „Пљеваљским новинама“, затим у „Изворнику“ у Ђиланама, затим у „Просветном прегледу“, листу „Дан“ у Подгорици итд. Нешто касније користећи бројну архивску грађу, релевантну литературу и теренска истраживања објављивао је своје радове у бројним научним зборницима, Новог Пазара, Сјенице, Ужица, Пријепоља, Пљеваља, Историјског и Етнографског музеја у Београду, Института за политичке студије у Београду, Нишу, Подгорици, Беранама и др. У овим Зборницима до сада је публиковано око 100 његових стручних и научних радова.

Историчар Селимовић је и аутор дванаест књига од којих су у научној јавности посебно признање доживеле „Прилози прошлости Старе Рашке“, затим „Прилози прошлости Старе Рашке 2“, „Прилози пореклу, исламизацији, демографским и миграционим процесима у Рашкој области“, „Кладница“, „Сјеница“, „Сјеница 2“, „Рашка или Санџак“.

Професор Селимовић је учесник бројних домаћих и међународних научних скупова. Посебну пажњу је посвећивао феномену исламизације, пореклу, хришћанским традицијама код муслимана, миграционим и демографским процесима у Рашкој области и целој Старој Рашкој. Својим радовима и интервјуима настоји да широј јавности презентује многе прећуткиване теме, посебно оне које се односе на процес исламизације, порекло и хришћанске традиције код наших муслимана.

Неки од наслова његових радова су: „Шта сам Србин или Муслиман, питање је сад“ (1997), „Стару Рашку не називати више Санџаком“ (1997), „Стара Рашка, а не Санџак“ (1998), „Срби муслимани и њихова денационализација“ (2001), „Петровдан у народној традицији муслимана“ (2005), „Илиндан или Алиђун на Пештери“ (2007), „Култ светог Саве и Срби Муслимани“ (2015) и многи други.

Његов рад карактерише тврда упорност и доследност у свом истраживању истине по питањима којима се бави. У крају у коме живи кажу „тврдо каже“. Своје ставове и принципе износи веома прецизно и јавно, уз велику храброст и фин стил.

Поред писане речи у књигама, часописима, новинама, он то чини и усмено, практично, где год бива позван од стране респективних установа, попут музеја, библиотеке, културног центра, ТВ медија. Примери његовог гостовања су културне установе у Краљеву, Чачку, Крагујцу, Ужицу, Пријепољу, Пљевљима, Новој Вароши, Ивањици и другим местима. Свуда је био истински прихваћен и веома пажљиво слушан и отворено питан (сведок је аутор овог рада).

Проблематика којом се он бави има велики историјски и културни значај

за наш народ и нашу државу. Међутим, како по ко зна који пут, живимо у време узавреле друштвено животне ситуације где се, поред осталог, понављају знатни губици живота, уз проливање братске крви, то рад историчара Салиха Селимовића има немерљив значај и у овом тренутку.

Селимовић је редовни члан Матице српске, редовни члан Развојне академије Србије и члан Удружења књижевника Србије.

За свој дугогодишњи стручни и научни рад је добио бројна признања. Као историчар и истраживач добитник је и Вукове награде за 2013. годину коју додељује Културно просветна заједница Србије. Такође, Селимовић је добитник и награде „Гордан Ранитовић“ за 2014. годину коју додељује хуманитарна организација „Стара Рашка“ у Београду за истраживачки рад на исламизацији, миграционим и демографским процесима на простору Старе Рашке. Затим је добитник и Велике награде „Задужбине Родољуб Нићифоровић“ из Новог Пазара за 2016. годину. Историчар Салих Селимовић је и добитник Грамате Милешевске епархије, затим Захвалнице милешевског културног клуба „Свети Сава“, Посебног признања општине Сјеница, Сребрене значке Цивилне заштите као и Захвалнице Савеза удружења резервних војних старешина Региона Краљево и др.

Проф. др Новак Н. Недић

БИОМЕДИЦИНСКИ ПОТПОМОГНУТА ОПЛОДЊА ИЗ ХРИШЋАНСКОГ УГЛА

**Хришћански циљ постојања човека
и прихватљивост БМПО-е**

-Шести део-

Остваривање личног односа међу учесницима поступака БМПО-е представља хришћанско мерило њихове прихватљивости. У ономе шта за хришћане значи бити „личност“ садржан је начин постојања човека како треба да постоји да би достигао циљ свог постојања за који је створен. Бити истинска личност значи постојати на начин на који постоји Бог, јер је Бог личност, а за

какво постојање, најузвишеније могуће, нас је добри Бог и створио. Свако дело које спречава човека да постоји боголико, које га одвлачи на другу страну од начина живота који води у вечни живот у Царству Небеском, за хришћане је неприхватљиво, као промашај.

Постоје различита схватања шта је то „личност“. Хришћански појам личности разликује се од појма личности

какав има човек изван Цркве. То је тако из простог разлога што у Цркви и ван Цркве човек као биће нема исту вредност: док је у Цркви човеков домет - ништа мање него највише - да постоји боголико, да се обожи и постане син Божији по благодати у Сину Његовом Исусу Христу, ван Цркве је човеков домет његова природа, њене границе, оно колико може сам – а колико може сам ако је ни из чега створен, и нема власт ни над једним даном свог живота, а камоли над вечним постојањем? Описан својом природом човек је индивидуа, самац, оно што га природно чини да буде биће какво по себи јесте, док је у Цркви човек призван да постане биће заједнице са другим, да више не буде природа та која му даје идентитет, која је као природа створеног бића пропадљива и смртна, већ слободан љубавни однос са другим због којег он бива онај који јесте.

Лични начин постојања или постојање као личности јесте постојање у љубавној заједници са другим. Личност не чине индивидуалне карактеристике, нечије особине. Скуп особина, било физичких: нпр. да је неко висок или низак, плав или црн, снажан или нејак итд, или психичких: вредан, великодушан, или пак неморалан итд, не чини некога одређеном личношћу, не сачињава неку личност. Личност као љубавно биће, биће које воли и које је вољено без обзира на његове особине, настаје само у дијалектичком љубавном односу са другом личношћу, при чему тај љубавни однос чини некога да буде баш онај који јесте, јединствен и незамењив ономе ко га воли, без којег ни он не би био онај који је. Мајка која неизмерно воли своје дете не воли га ради његових особина, већ га воли слободно, зато што жели, и ако га воли свим срцем

својим онда и сама почиње да живи кроз њега и за њега, онако како је за његово добро, колику год то њену жртву тражило.

Лични начин постојања је, пре свега, начин постојања самог Бога, као љубавне заједнице Тројице: Оца, Сина и Светога Духа, каквим нам се Бог сам открио. Зато кажемо да је Бог Љубав (1. Јов. 4,8), не што је добар и што воли људе и сву своју творевину, већ што постоји као љубавна заједница Оца, Сина и Светога Духа, одувек, и пре него што је створио свет, и што из њихове међусобне љубави Тројица бивају управо они који јесу. Имена: Отац, Син и Свети Дух не говоре ништа индивидуално о личностима Свете Тројице, него нам управо показују у каквом су они међусобном односу, да из тог односа имају име, да су ти који јесу. Име „Отац“ указује да је Отац некоме, то јест да поред њега постоји неко коме је он Отац. Ово име, значи, указује на однос са неким, а не на нечије индивидуалне карактеристике које би га одредиле и дале му име. Име „Отац“ значи да Отац има Сина, да рађа Сина, и да Он није Син, већ је Син друга личност у односу на Њега, са којом има очински однос. Име „Син“ указује да Он није Отац, већ да је рођен од Оца, да има Оца који га рађа и са којим је у синовском односу. Име „Дух Свети“ указује да Он није ни Отац ни Син, него је трећа личност Свете Тројице, која као Дух исходи од Оца, а не рађа се као Син.

Очинство, синовство и исхођење показују начин на који личности Свете Тројице постоје. Показују да Бог није нека виша сила, безлично биће, већ биће љубави. У личном начину постојања од љубавног односа који постоји међу личностима зависи и постојање самих личности. Уколико не би било

другог не би било ни онога из чијег односа са другим извире и његово постојање. Када Отац не би имао Сина не би било ни Оца, јер је Он Отац зато што има Сина. Исто тако, када Син не би имао Оца не би било ни Сина, јер без Оца који га рађа не може се ни родити Син.

Појам личности означава и боголики начин постојања човека као начин остварења циља његовог постојања слободним човековим пристанком на љубавни позив Божији да боголико постоји. Према Књизи Постања Старог Завета, у којој се описује стварање света и човека, наводи се да је човек створен по икони и подобју Божијем: „И рече Бог: да начинимо човека по икони нашој, по подобју нашем...“ (Пост. 1,26). Оно што припада икони Божијој у човеку је оно што је утиснуто у природу његову, а то је да као боголик буде биће слободно, самовласно. Слобода човекова, моћ да сам одлучује жели ли да воли Бога и сву твар и да тако постоји као љубавно биће, или да се окрене сам себи и све што чини да ради себе чини а не ради неког кога воли, залог је могућности да се човек обожи, да постоји на начин на који Бог постоји у заједници с Њим. Да

човек нема ову слободу, никад не би могао бити љубавно биће, бити личност, јер се може волети само слободно а не на силу, или не желећи - по природи, без вољног пристанка. Стога, оно што припада „подобју“ Божијем у нама, наше остварење као истинских личности, представља вољни искорак да заволимо оног наспрам себе. На то смо тек призвани да слободно остваримо, имајући самовласност као иконичну могућност његовог остварења, а није нам дато по природи. То каква смо бића по природи пружа нам само могућност да, као боголико слободни по природи, можемо остварити своје постојање боголико, то јест као личности, а на нама – нашој слободи је хоћемо или нећемо.

Сваки човек, поред свог тела које је телесне природе има и душу, која је душевне, психичке природе. Важно је нагласити да се човек као личност не поистовећује ни са једним делом свог биолошког бића, било душевним, било телесним, нити од њега зависи, него је она биће у целини, какво год психофизички да је, какво постоји у личном односу са другим личностима. Конститутивни елементи људске личности су како његово психо-

физичко биће, душа и телесни организам, тако и љубавни однос са другим, као оно што је изван човекове природе. Не може неко бити личност а да није биће, нпр. човек, да конкретно не постоји, као Петар, Павле итд. Такође, личност која је свакако биће, а биће има своју природу (човек људску – психофизичку), почива на љубавном личносном односу са другом личношћу. Без њеног љубавног односа са другом личношћу не би било ни ње саме, јер је однос са другим тај који је чини личношћу. То значи да захваљујући неком другом, са ким остварујем лични однос, постојим и ја као личност.

Изостанак љубавног односа са неким који може резултирати и повредом нечијег бића било психички или физички значи његово непрепознавање и непризнавање као личности, односно значи изостанак личног односа са њим.

У претходним текстовима на тему БМПО-е смо констатовали да ни један вид хетерологне оплодње, то јест оне у којој се не користе у потпуности обе властите полне ћелије намераваних родитеља као оних којима ће дете припасти по рођењу, него и полне ћелије трећег лица – донора, или поступак рађања у којем се користи (и) услуга сурогат мајке за хришћане није прихватљив из разлога што у оваквим поступцима изостаје лични однос оних који у њима учествују. То су случајеви када једна полна ћелија потиче од намераваних родитеља а друга је донорска, када је ембрион дониран, поступак сурогат материнства, постхумна оплодња, поступци који се изводе с намером да истополни парови, било мушки или женски, и особе које живе саме дођу до потомства. Из истог разлога нису прихватљиви ни поступци у којима долази до прекобројних ембриона, њихово замрзавање,

кориштење у научноистраживачке сврхе или спонтано разграђивање и уништење.

Неприхватљивост ових поступака за хришћане из разлога што у њима изостаје међуљудски љубавни однос, чиме се нарушава постојање човека као боголиког љубавног бића а тиме и остварење циља постојања човека, значи неприхватљивост само оваквог начина рађања човека и постајања родитељем, а никако не значи оспоравање добробити рађања нових беба уопште и остварења као родитеља оних који то желе бити. Рађање и постајање родитељем за хришћане је, као такво, увек добро и прихватљиво, што не значи и да је начин на који се то постиже увек добар и прихватљив.

Када искључимо наведене поступке БМПО-е као неприхватљиве за хришћане из разлога што повређују човека као личност, као боголико биће, поставља се питање: да ли је било који поступак БМПО-е, односно хомологни, у којем би за оплодњу биле кориштене обе властите полне ћелије намераваних родитеља (што значи да би они били и биолошки родитељи свом детету које би на овај начин стекли), и у којем би намеравана а не сурогат мајка изнела трудноћу, у којем не би било прекобројних ембриона већ би се оплодио онај број јајних ћелија за који постоји намера да се врати у материцу мајке ради омогућавања наставка њиховог развоја и живота (уколико је реч о вантелесној оплодњи) за хришћане прихватљив? Да анализирамо.

мр Александра Малешевић

-наставак у следећем броју-

КОНКОРДАТСКА КРИЗА У ЕПАРХИЈИ ЖИЧКОЈ 1936–1938. ГОДИНЕ

-Други део-

Овом приликом испратићемо само четири спорне тачке законског предлога о конкордату стављајући у центар критику аутора из часописа *Прејлед цркве Епархије жичке*, уз друге релевантне критике објављене у истом периоду. Нарочито ће се обратити пажња на Закон о СПЦ из 1929. године, да би се кроз компарацију лакше увиделе разлике и потенцијално повлашћење римокатоличке цркве.

Погледајмо најпре члан 1: „Католичкој цркви се признаје у сваком од њених обреда пуно право да слободно врши мисију у Краљевини Југославији.” Овај члан је проблематизован због речи мисија. Израз као да изражава тежњу ка прозелитизму. Ма колико се римокатоличка црква трудила да тај термин објасни у јеванђелском духу, опрез и неповерење били су очекивани, поготову јер је верска слобода СПЦ била другачије формулисана: „Српска православна црква своје верско учење јавно исповеда и своје богослужење јавно врши.“ Уосталом, и у свим другим конкордатима које је Ватикан до тада склопио констатује се да римокатоличка црква слободно и јавно исповеда своју веру. Пример за то би били конкордати Летоније, Румуније, Баварске, Пољске и

Немачке. Римокатолички правни представници покушавали су да оправдају овај термин правећи паралелу са Уставом СПЦ. Два су места на која се, између осталих, позивају. Први је члан 49 где се каже да патријарх: „[...]Управља црквама и мисијским подручјима у иностранству, где нема организована српске епархије.“ На другом месту уочавају такву конотацију у члану 63: „Свети архијерејски сабор [...] уређује унутрашњу и спољашњу мисију цркве ради утврђења, одбране и ширења православне вере и чистоте хришћанског морала.“ О овом моменту на следећи начин говори тадашњи професор црквеног права на Богословском факултету, Сергије Троицки: „Разуме се свака хришћанска црква има обавезу мисије, али у већ организованим црквама та обавеза јесте само једна од задаћа која се помиње у уставима у низу свих других задаћа. Али постоје и такви делови цркава, где обавеза мисије стоји на првом месту услед тога што се налази у иноверној средини. То су мисионарске епархије, мисије. И пројекат конкордата у првом члану говори о вршењу мисије чиме јој даје баш мисионарски карактер, као да је Југославија нека непросвећена, незнабожачка земља.“ Жички аутор иде

дотле да чак каже и ово. „Под <мисијом> би се могла разумети борба противу свих иноверника тј. свих оних који не припадају католичкој цркви [...] А за католичку цркву иноверник је и Њ. В. наш млади Краљ и цео његов дом. Та мисија би не дај Боже могла бити и у организовању убијања неверника.“ Ово мишљење је свакако претерано, али ипак у држави каква је била Југославија, где већина нису римокатолици, допуштање мисије у оваквом тону могло би не само да поремети мир, већ и да изазове тешке политичке сукобе на основу верске подељености.

Аутор текста проблематизује 3. члан у коме стоји: „Пре него што се приступи наименовању надбискупа и дијацезанских бискупа као и коадјутора са правом наследства, Света Столица ће поверљиво упитати југословенску владу да би сазнала да ли против кандидата постоје приговори општег политичког значаја. Имена кандидата држаће се у тајности све до званичног објављивања. У циљу да би се брзо попуниле бискупије, Влада ће најхитније одговорити на напред по-

менути упит. Ако у року од тридесет дана тај одговор не буде дат, Света Столица имаће право да сматра да може без даљег чекања приступити објављивању наименовања.“ Овде је проблематичан рок од тридесет дана који се даје Влади да одговори на питање наименовања. Хипотетички би се могло десити да због истека рока буде постављен бискуп, који је против воље државне власти. Наш анонимни аутор слично резонује: „Југословенска влада има право да о томе (избору бискупа) само информише Свету Столицу а никако да спречи евентуално именовање деструктивних елемената да заузму тако висок положај у клиру католичке цркве. Овакво широко право није дато СПЦ нити га католичка црква има игде у свету.“ Једино што се каже у закону о СПЦ из 1929. године је следеће: „Избор Патријарха и Епархијских Архијереја потврђује Краљ Указом, на предлог Министра Правде, у сагласности са Председником Министарског Савета.“ Дакле, нема никаквог рока и не може се десити да буде постављено лице које је антидржавно. Можемо напоменути да овакву ставку у том моменту има једино конкордат са Немачким Рајхом, с тим што је овде рок чак мањи, двадесет дана. Када адвокат Иван Рибар говори о овом члану конкордата, каже да је за Југославију у том тренутку јако важно какве ће бискупе имати: „Јер ако папи припада право да именује бискупе, макар и од оних које му предлажу бискупи односне црквене покрајине, то је ипак сигурно да ће бискупом постати, специјално у Београду, Загребу, Љубљани, они свештеници које Рим добро познаје, за које се зна да су покорни Риму и његовој политици.“ Мишљења Ивана Рибара посебно наглашавамо, јер је по вероисповести био римока-

толик, али му то није сметало да врло жестоко критикује предлог конкордатског уговора, сматрајући га опасним за мир у земљи.

Жички аутор се дотиче нарочито 19. члана конкордата о питању телеграфских такси. У том члану се каже: „Слободна преписка и вредносна писма свих црквених власти и установа ослобађају се поштанских трошкова и телеграфских такса.“ Ниједна верска заједница у том тренутку у Краљевини није била ослобођена телеграфских такси. Римокатоличка црква би на тај начин добила ексклузивно право. Истина је да се ослобађање од телеграфских такси спомиње и у закону о СПЦ: „Службена преписка и аманетна пошта свих црквених власти и установа ослобађа се плаћања поштарине и телеграфске таксе.“ Међутим, како сведочи епископ Платон (Јовановић), то није заживело у пракси. Уредба од 16. фебруара 1932. ослободила је СПЦ само поштанских, а не и од телеграфских такси. То потврђује и аутор текста „Конкордат са Ватиканом“.

Осим телеграфских такси, римокатоличка црква ће добити и одштету за изгубљена земљишта услед аграрне реформе (члан 22), а осим тога и одговарајуће надокнаде за све укинуте дажбине (члан 23). Наш аутор сматра да би усвајање ових чланова довело до извесних економско-политичких потреса у земљи и нарушило верску једнакост у њој, што је супротан ефекат од онога који се жели постићи. Он сматра да би целокупна сума за одштете постигла неколико милијарди динара. На крају се пита: „Да ли се Ватикан упитао је ли ова држава у стању да то поднесе.“

Анализа се завршава следећим речима: „Све привилегије које Конкордат предвиђа за римокатоличку

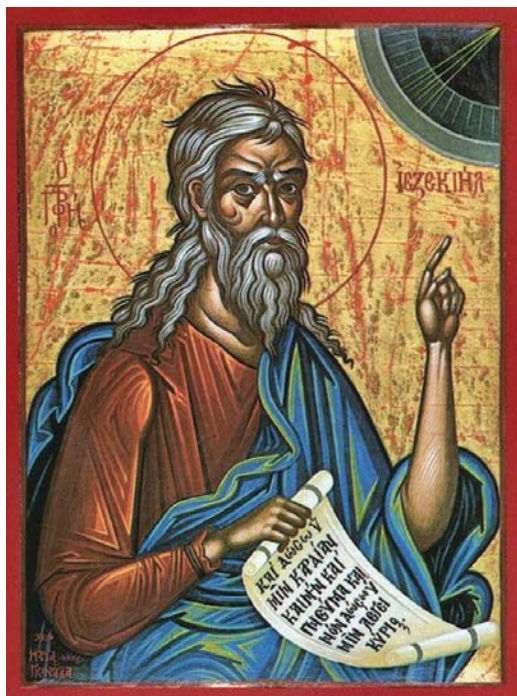
цркву, зрело су смишљене и срачунате и улазе у циклус католичке акције у нашој земљи. То је католичка мисија, која се на делу јасно види иако су њени трагови завијени, прикривени, тајни [...] Конкордат има за циљ да припреми и утре пут једној најезди римокатолицизма у нашој земљи [...] Да би дао милостиви Бог да се отворе духовне очи ума српских православних синова којима је дана у руке судбина српске православне цркве и државе, те да се избегне све оно што може да створи непоправиви потрес и сачува од искушења цео наш тримени многострадални и напаћени народ. Основни услов за то је да се пројекат Конкордата одбаци. «Ко има уши да чује, нека чује».“

Овде смо учинили само кратак осврт на текст. Истина је да су закључци понекад претерани и сувише уопштени, али са друге стране и кроз ову крајње сведену анализу да се наслутити да је овај и овакав уговор по садржају био у најмању руку упитан. Речју, назиремо због чега је наступила тако жестока борба у Краљевини Југославији око овог законског предлога.

Јереј Слободан Јаковљевић,
Храм Вознесења Господњег, Чачак

-наставак у следећем броју-

ВАСКРСЛИ ХРИСТОС КАО ПРОРОК, СВЕШТЕНИК И ЦАР

Нсус из Назарета је објавио Радосну вест о испуњењу Божијег обећања о доласку Спаситеља – Месије. Служба Месије у себи обједињује пророчку, првосвештеничку и царску службу. У овом тексту ћемо протумачити текстове Новог Завета који приказују Васкрслог Христа као Пророка, Свештеника и Цара.

Да бисмо разумели право значење ове три службе, морамо се загледати шта су оне значиле Јеврејима, људима који су живели у ишчекивању Месије. Свештеник је онај који приноси жртву у име других и/или себе. Пророк, осим могућности да искаже будуће догађаје, био је првенствено онај који учи друге како би требало да живе, да би се

притом избегло зло и прихватило добро. А цар је пастир, онај ко управља и користи свој ауторитет, тако да и други могу најбоље искористити своје могућности. Старом Завету и јеврејској историји није био познат случај да нека личност обједињује чак ни две од наведених служби. Једини изузетак био је Мелхиседек (Пост 14, 17-20), због чега не изненађује да се код апостола Павла Христос често пореди са њим (Јевр. 6).

У Јеванђељима видимо да Христос тумачи старозаветна пророштва која су се у Њему испунила, али их исказује и на нови начин, директно указујући на Своју смрт на Крсту и тридневно Васкрсење (Мк. 9, 10-13; 30-32; Лк. 9, 43-45 итд.). Његова учитељска и пророчка служба се наставља и након Васкрсења – она Васкрсењем добија своју пуноћу.

Јеванђеље по Луки описује сусрет Васкрслог Христа са двојицом ученика који Га нису препознали на путу за Емаус (Лк. 24,13-35). Христос тумачи старозаветна пророштва и указује на значај Свог дела. Пророк је управо онај који тумачи Божију реч у околностима свог времена. Христос је Логос – Реч Божија, али и Онај Који Реч тумачи. Он је Пророк и испуњење пророштва. Видимо да ученици на путу за Емаус нису препознали Христа све док није благословио и са њима преломио хлеб. Након тога, „њима се отворише очи и познаше га“ (Лк. 24, 31). У овој литургијској слици видимо да Христос и након Васкрсења чини оно

што чине свештеници – а то је принос, жртва. Дело Христовог приношења Самог Себе на голготски Крст наставаља да живи у Цркви, али увек у чврстој повезаности, прожетости са Његовим славним Васкрсењем и нашим сједињењем са Њим у Тајни Причешћа. Реч (Логос) се заиста познаје тек приликом сједињења у преломљеном Хлебу.

Христова пророчка служба се нипошто не завршава Васкрсењем. Напротив. Она се употпуњује Васкрсењем. То видимо кад је Христос заповедио ученицима да не говоре ником о Преображењу којем су присуствовали, док „Син човечији из мртвих не васкрсне“ (Мт 17, 9). Христос по Васкрсењу четрдесет дана говори ученицима о Царству Божијем (Дап 1, 3). Пророчка служба се не завршава ни Вознесењем. Христос дела са апостолима, сходно обећању да је са њима (Мт 28, 20). Сам Васкрсли се јавио Павлу и поверава му јеванђељску поруку (1. Кор 11, 23). У Откривењу видимо Васкрслог Христа Који се брине, суди и стара о Црквама (Откр 2; 3).

Црква шири реч светом кроз присуство и силу њене Главе, Васкрслог Христа, који је активно одржава Својом Речју и Духом (Еф 1, 20-23; Кол 1, 18). Али најзначајнији начин како Васкрсли Христос задржава Своју пророчку службу јесте слањем Духа Светог, и то не само на догађају Педесетнице (Дап. 2), већ кроз векове, кроз тајну Миропомазања и живот у Цркви. Како је обзнанио: „Још вам имам много говорити, али сада не можете носити. А када дође Он, Дух Истине, увешће вас у сву истину“ (Јн 16, 12-13). Било је потребно Страдање, Васкрсење и Вознесење, да би се догађај Педесетнице десио: „Боље за вас да одем, јер ако ја не одем, Утешитељ неће доћи к вама, ако одем, послаћу га

вама“ (Јн 16, 7; уп. Лк 24, 49).

О Васкрслом Христу као Свештенику најбоље говори апостол Павле у својој посланици Јеврејима. У петој глави објашњава како је и Сам Христос испоштовао оно што се захтевало од свештеничке службе, солидарност са народом од којег је узет на службу и призив од Бога (Јевр 5, 1-5). Специфичност Христове свештеничке службе се потом доводи у везу са Мелхиседеком (5, 9-10). Функције Христове свештеничке службе су заступништво (Јевр 6, 19-20; 9, 24) и посредништво (Јевр. 7, 25), што претпоставља присуство Првосвештеника Христа у Новој скинији – Царству небеском. Логично је, дакле, да Он остаје Свештеник „довека по чину Мелхиседекову“ (Јевр 5, 6).

Како Свети апостол Павле и објашњава: „И оних свештеника било је много, јер их је смрт спречавала да остају, а Овај, пошто остаје навек, има непролазно свештенство. Зато може потпуно и за увек спасти оне који кроз њега долазе Богу, пошто свагда живи, па може посредовати за њих. Јер такав нам Првосвештеник требаше: свет, незлобив, чист, одвојен од грешника и виши од небеса, који нема потребе, као они првосвештеници, да сваки дан приноси жртве, најпре за своје грехе, а потом за народне, јер Он ово учини једном заувек приневши самога себе“ (Јевр 7, 23-27). Христос је Првосвештеник Који је „сео са десне стране престола Величанства на небесима“ (Јевр 8, 1) – што је Вознесење Васкрслог Христа.

Иако је одувек био Цар, Христос улази у пуноћу Своје царске службе и ауторитета управо Васкрсењем, али и Вознесењем које му је следило. Васкршње јутро, описано у Јеванђељима, својеврсни је свечани чин крунисања где Христос седа на Свој трон, узима

Свој победнички жезал, шаље Своју војску (апостоле). Исус Христос, повезан са сликом Доброг Пастира и новог Цара – Месије (Ис 4, 9-11; Пс 23) не долази да би заменио грађанску власт, већ да би успоставио Царство Божије на земљи. Када Га после Васкрсења апостоли питају: „Госпoде, хоћеш ли у ово време успоставити Царство Израилево?“, Христос одговара: „Није ваше знати времена и рокове које Отац задржа у својој власти, него ћете примити силу када сиђе Свети Дух на вас и бићете ми сведоци у Јерусалиму и по свој Јудеји и Самарији и све до краја земље“ (Дап 1, 6-7).

У Делима апостолским видимо да апостол Петар на дан Силаска Духа на апостоле разјашњава значење Давидовог Псалма („нити ћеш дати да светац твој види труљење“ Пс 16, 10), доводећи у чврсту везу Христово Васкрсење и Његову Царску службу, као потомка Давидовог. Он тумачи: „Будући, дакле, да је био пророк, и знајући да му се Бог заклетвом заклео да ће од плода бедара његових по телу подигнути Христа да седи на престолу његовом, предвидевши говори за Васкрсење Христово да не би остављена душа његова у аду, нити тело његово виде труљења“ (Дап. 2, 30-31). Давид је, дакле, предвидео да ће Месија васкрснути јер ће Бог поставити његовог потомка на вечни трон. Другим речима, Месијино царевање и Месијино Васкрсење стоје заједно. Петар даље тумачи 110. псалм који говори о узношењу Месије десно од Оца, на седиште божан-

ске силе и ауторитета (Дап 2, 32-36). У тринаестој глави Дела апостолских, апостол Павле прави слично поређење испуњења обећања датог Давиду и Христовог Васкрсења (Дап 13, 32-35).

Христос није тек земаљски цар, већ се Његово Царство (Црква) протеже кроз сав простор и време, с једног до другог краја васељене („Царство моје није од овога света“, Јн 18, 36). Следујући Христовом позиву и крстећи се у име Оца, Сина и Светог Духа – ми прихватимо Његово царско звање, јер се светотајински сједињујемо са Христовом смрћу и Васкрсењем. Штавише, кроз Тајну Миропомазања и сами постајемо цареви, свештеници и пророци по благодати Божијој.

Не можемо рећи да је месијанска служба Господа Исуса Христа искључиво тројака, јер се Његова Личност и дело протежу на све могуће аспекте људског спасења. У Старом Завету је најављено, а у Новом пројављено, да ће, поред осталог, обећани Месија бити Пророк, Свештеник и Цар. Иако је целокупно Његово дело од изузетног значаја за људски род, на основу наведених и протумачених места из Светог Писма можемо закључити да се кроз Његово Васкрсење остварује пуноћа Његове месијанске службе. И зато ће Васкрсли Христос заувек остати наш Спаситељ – Пророк, Свештеник и Цар.

Ђакон Александар Ђуричић,
Храм Свете Тројице,
Горњи Милановац

ЛИТУРГИЈСКИ ПРЕОБРАЖАЈ ЧОВЕКА

Целокупно богослужење православне Цркве, а пре свега Литургија као саборно сочиво истог, има преображењско-педагошки значај за човека и његово кретање на лествици спасења. Човек је од почетка позван да приноси, дакле целокупан његов живот је усмерен на служење Богу и ближњима. Господ Исус Христос својим целокупним животом сведочи, а делом потврђује ту приносну делатност на коју је човек позван. Управо на Светој Литургији, у Цркви као броду спасења који никада не тоне, већ храбро плови ка незалазној Светлости, човек проналази своје истинско постојање, а и бива научен науком која се не може научити, већ само живети. Целокупна Литургија у суштини има преображењски карактер, јер својом садржином изграђује у човеку вечне димензије постојања, које после пада нису избрисане, већ су постале замаглене грехом.

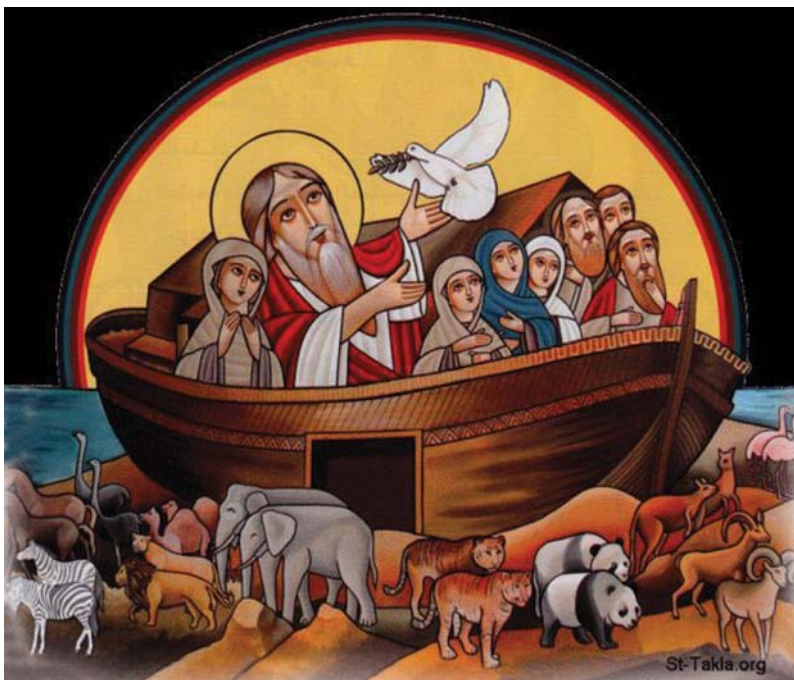
Православни катихетско-преображењски метод своју конотацију добија у учењу Светих Отаца, а кулминацију у делу Оваплоћења Сина Божијег. У учењу Светог Атанасија Великог о Оваплоћењу Сина Божијег, се говори да се Господ „јавио да би као човек по-нео терет људског рода и да би чула људи на Себе усмерио како би Га они убудуће видели као човека, како би видели дела која чини и уверили се да Он није само човек, него и Бог, и Логос, и Премудрост истинитога Бога.“ Црква нам својим светотајинским животом открива Логоса који је постао човек, који се на гори Тавору преобразио, засијао, пројавио светлост будућег Царства, а уједно постигао да га људи познају не као човека, већ као Бога Логоса. Такође, целокупан црквени простор својом садржином има катихетско преображењски карактер. Ако се загледамо у дискос на Предложењу видећемо Христа међу

светом, Бога међу боговима. Када погледамо икону Свих Светих, одмах ћемо уочити лик небеске породице, Бога и обожених. На тај начин се човек у богослужењу уздиже изнад простора и времена, и у заједници са Богом предокуша небеско блаженство, хвали и прославља Творца целокупне творевине, свега онога што он види, осећа, чује и на крају приноси. Све је позвано да се преобрази, да постане свето, да засија светлошћу Васкрсења Христовог, а опет постане једно са Њим, јер све у Њему и без Њега ништа није.

Црква као Тело Христово је човеку неопходна, зато што он не може без Цркве, зато што Црква, Невеста Христова, и Дух Свети непрестано говоре: „Дођи Господе!“. То је призив божанске благодати, јер човек у заједници, на Литургији призива благодат заједно са Духом Светим који га је и довео у Цркву. У овом саслуживању и призиву, има удео сваки крштени православни хришћанин који умире да би живео. У њему човек налази

своју истинску природу и истински одмор, уистину себе по икони Божијој сазданог. Свака Божанска Литургија која се врши на земљаним жртвеницима јесте, овде у времену, учешће у надвременој вечној Литургији. Сваки Архијереј који служи на жртвеницима који су на земљи, служи светињу Христову у Цркви. Нема посебно своје свештенство, већ учествује у јединственом свештенству Христовом, свештенству које је засијало на Тавору светлошћу незалазном. Ово је веома битно нагласити, јер нам недостаје католичанско, саборно виђење и осећање свега што се догађа у нама и око нас, то јест свеобухватни осећај нашег хришћанског живота и свих елемената који га сачињавају.

Највећи наш промашај данас је тај што не служимо, што не приносимо свет и себе Богу и ближњима. Раније се сматрало поругом када се неко окарактерише као нелитургијско биће. Данас, насупрот томе, због неверовања и окамењености срца, ово се сматра природним, а неприродним и

чудним се сматра да човек служи. По речима оца Александра Шмемана: „Служење, односно Литургију можемо схватити као путовање или процесију. То је путовање Цркве у димензију Царства Божијег. Путовање почиње у тренутку када хришћани оставе своје домове и постеље. Они заиста остављају свој живот у овом садашњем и конкретном свету и без обзира да ли пугују петнаест миља или пређу неколико улица, светотајински догађај се већ дешава, догађај или услов свега осталог што тек треба да се деси. Они су сада на путу да образују Цркву, или прецизније да буду преображени у Цркву Божију. Они су до тог момента били појединци, неки бели, неки црни, неки сиромашни, неки богати, били су природни свет и природна заједница. Сада су на Литургији, позвани да се саберу на једно место, да понесу своје животе, свет и да буду више него што су били, нова заједница са новим животом. Сврха овог сабирања у једно није да се природној заједници дода религијска димензија, да се она побољша, учини одговорнијом, више хришћанском, циљ је да се оствари пуноћа Цркве, а то значи присуство Онога у којем све добија свој крај и има почетак.“

Истинско и угодно служе Богу они који приносе „Твоје од Твојих због свега и за све“. То су они који све што имају признају за дар Божији. Верују да немају ништа своје да принесу. Све припада Богу и оно што примају приносе Богу, заједно са самим собом и са светом својим и свим везама са њим. Не чувају ништа егоистички само за себе и приносе се несебично. Дају све да би примили све. Умиру да би живели, а све приносе у Христу и ради Христа. Тако живећи, сав човеков живот и после Божанске Литургије и у самој Цркви постаје Литургија,

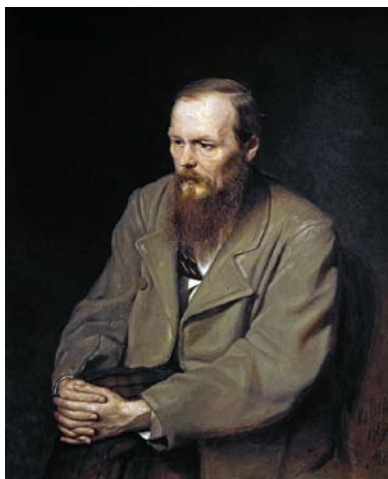
принос, узношење, жртва, заједница, благодарење. Живот све освештава и преображава у богочовечаски живот. Двочасовна недељна Литургија постаје двадесетчетворочасовна Литургија. Говорећи као православни о литургијском животу, немамо у виду само време проведено у Литургији, него цео наш живот који, имајући полазиште у литургијским радњама у Цркви, постаје у целости литургијски и богослужбени. На овај начин човек престаје да буде индивидуа и бива схватан као личност, то јест као реалност која не представља делић једне машине, који ће послужити неком циљу, макар тај циљ био и најсветији. Човек није средство за остварење неког циља, него је циљ сам по себи, јер је слика и подобие Божије, и као такав само у заједници са Богом и другима налази своје оправдање. Православни хришћанин није шизофрен, не живи у Цркви литургијски, а изван Цркве нелитургијски. Живи што је могуће више часова у Цркви, да би могао да живи и изван Цркве, што је могуће ближе духу, клими и етосу Божанске Литургије.

Човек је дакле, кроз литургијско-богослужбени живот Цркве позван на усавршавање, принос, службу и узношење света Богу. Дакле, целокупан човеков живот је усмерен ка путањи служења Творцу, да оствари заједницу са Њим. Крајњи преображењски смисао и циљ целокупног богослужења јесте да заснује и овековечи непосредну заједницу са Богом, у Христу Исусу, у заједници Његове Цркве. Крајње назначење је духовно, јер је циљ хришћанског живота задобијање Духа Светога, Утешитеља, помоћу кога су верни уграђени у сабрање Цркве.

Драган Стојишин,
дипл. теолог

САВРЕМЕНОМ ЧОВЕКУ ОД БРАЋЕ КАРАМАЗОВ

-Први део-

Вероватно да не постоји реч хвале која није изречена на рачун овог ратника ума и духа, нити део његове личности који је измакао лупи критичара и читалаца, како добронамерних, тако и оних других; и вероватно да не постоји ни један озбиљан човек коме Достојевски није био и учитељ и мучитељ, како то каже Свети ава Јустин. Заиста се и изнова питамо у чему је тајна харизме овог чудесног човека, који вас, ма колико пута читали његова дела, увек истом силом прикује и увек на исти начин узбурка све силе душе и ума. Нису узрок томе само вечна питања која нас чекају на свакој новој страни, већ начин на који их поставља и још више начин на који даје одговоре. Величина Достојевског јесте управо у томе што је, не само познао и препознао све нијансе противречности човековог бића и разума, настајања и дубине греха и врлине,

већ их је са великим успехом отеловио у својим јунацима и сваку нијансу пажљиво нагласио. Његова највећа интригантност огледа се у искрености и одважној храбрости суочавања са сопственим сумњама, у личном „обрачу са Богом“, светом, страдањем, патњом, болом и могућности да се њима спусти до дна сумње и одатле изађе као победник који узвикује своје чувене реченице: „Ја верујем да нема ничег дивнијег, дубљег, симпатичнијег, разумнијег, људскијег и савршенијег од Христа. Са суревњивом љубављу ја говорим себи, да не само нема Њему слична, него и да не може бити. Штавише, ја изјављујем: када би ми неко могао доказати да је Христос ван истине, и када би истина збиља искључивала Христа, ја бих претпоставио да останем са Христом, а не са истином. Без Христа све одједном постаје одвратно и грешно. Покажите ми нешто боље од Христа! Покажите ми ваше праведнике које ћете ставити место Христа“. Управо је то највећи и увек исти утисак када се сусретнемо са његовим делом – да је он сваку своју мисао, осећање и дилему ставио у умове својих јунака и ту се без милости обрачунавао са њима (тј. са собом и сопственим сумњама и слабостима) и да су сви романи, лично његово, највеће бојно попрште и да баш у том личном дубинском печату душе лежи сва тајна његове вечите савремености и непролазне харизме. То се, чини се,

посебно односи на роман *Браћа Карамазови*, у коме главну улогу не игра ни један лик, већ Личност. Ово је роман који није писан ради приче и догађаја, већ ради идеје, те због тога непажљивим читаоцима и изгледа као незавршен, иако писац о томе јасно говори у своме писму Н. А. Љубимову. Ово дело је својеврсна пишчева огледна лабораторија душе у којој је на мајсторски начин приказано куда иде човечанство без Бога и без свести о бесмртности и шта се догађа са душом када бива погажена.

Сви смо ми Карамазови

По завршетку рада на роману *Браћа Карамазови*, Достојевски је направио забелешку: „Написати књигу о Исусу Христу”. Будући да је ова белешка настала непосредно пре пишчеве смрти, остаје непознаница шта је

писац имао на уму, али су неки познаваоци тумачили да је то требало да буде део наставка Карамазових или можда нека засебна књига. Како год било, ово ремек дело на коме је Достојевски радио безмало три године, за које сам каже да ни на један свој роман није озбиљније гледао него на овај, за који је, ради што бољег увида, ангажовао и тужиоце и педагоге и лекаре, и јесте својеврсно јеванђеље у малом. Јеванђеље које почиње стихом: „**Заиста, заиста вам кажем: ако зрно пшенично паднувши у земљу не умре, онда остане, ако ли умре, много рода роди**“ (Јн. 12-42). Завршава се Васкрсењем:

„Карамазове – узвикну Коља – зар збиља религија говори да ћемо сви устати из мртвих и оживети и опет један другог видети, и све, и Иљушу? – Неизоставно ћемо васкрснути, неизоставно ћемо се видети, и весело и радосно испричати један другоме све што је било – одговори Аљоша пола смејући се, пола одушевљено.“

Између овог одушевљења и почетног стиха стоји читаво пространство које можемо именовати једном речју: ЖИВОТ – у свој својој величини и трагедији, али онај живот који не поставља само питање: КАКО (живети), већ и најпре: ЗАШТО? Управо то данас, након 140 година од када су написане ове странице, посебно добија на значају и важности, јер живимо ако не можда у најбољем, а оно сигурно у најконформнијем времену у историји човечанства, када су научна и технолошка достигнућа донела (споља) велику лакоћу живљења. Међутим, у исто време, поред свег обиља и разноврсности свега, ми се суочавамо са својеврсном епидемијом депресије и анксиозности, дубинског незадовољства, крајње отуђености, јер нам недостаје смисао, недостаје нам управо то ЗАШТО, недостаје нам Човек, недостаје Христос. У том смислу нам је још драгоценија ова књига, јер је Достојевски предвидео у ком правцу иде човечанство без Бога и без идеје о бесмртности; у правцу који резултира насиљем над људском свешћу, апсолутним подјармљивањем слободе савести и свођењем човечанства на ниво животињског стада, те до танчина развио тај пут унутрашњег обезбожења и рашчовечења кроз лик Ивана Карамазова.

М. Х.

-наставак у следећем броју-

ЦРКВА СВЕТОГ НИКОЛЕ У РАМАЋИ

-Први део-

На источним обронцима планине Рудник, јужно од Страгара код Крагујевца, у селу Рамаћи, налази се парохијска црква посвећена Светом цару Константину и царици Јелени. Ова скромна црква, чији је првобитни патрон био Свети Никола и која је у народној традицији остала упамћена као Куманица, загонетан је и још увек недовољно истражен споменик Моравске школе.

Од тренутка када је откривена па до данашњих дана, овој цркви је велики број истраживача поклонили пажњу и покушали су да утврде време њене изградње, време настанка живописа, идентитет ктитора, стил, порекло мајстора итд. Након више од пола века истраживања еминентних стручњака, питање времена настанка живописа и питање идентитета ктитора, непознатог јереја и властелина са дечаком који су према традицији насликани у храму, још увек је спорно и постоје велика неслагања међу стручним мњењем.

Датовање живописа је до сада вршено на основу анализе ктиторског, а највише владарског портрета, јер не постоји ниједан сачуван писани извор који говори о настанку грађевине, нити су очувани натписи у цркви који би послужили као чврст доказ који упућује на време настанка или на идентитет ктитора. Међутим, две фигуре крај главног портала, на западном зиду, које чине део владарског портрета су у потпуности уништене и на тај начин отежавају расветљавање овог споменика. Поуздано се зна да је овај храм био прилично оштећен и да је затечен у изузетно тешком стању током XIX века тако да га је 1830. године, односно 1836. године, обновио Сима Милосављевић-Паштрмац где је касније и сахрањен. Када је црква обновљена, дограђена је припрата на западу и претпоставља се да су том приликом проширени прозори као и главни портал, при чему је живопис страдао, а унутрашњост цркве је прекречена. О томе шта се у претходним вековима дешавало са храмом, нема сачуваних података.

Прва која је дала комплетну анализу споменика, архитектуре, живописа, стила и датовала ју је Драга Михајловић. Описала је ктиторски и владарски портрет и поистоветила ову цркву са Црквом Светог Николе у Сребрници коју су војвода Никола и његова жена Видослава поклонили светогорском, руском манастиру Светог Пантелејмона, што потврђује повеља писана у Новом Брду 8. јуна 1395, односно 1400. године, коју потписује монахиња Евгенија са синовима Стефа-

ном и Вуком. Утврђено је да је у питању рудничка Сребрница, територија истоимене речице која се код Страгара улива у Јасеницу. Позната је још по томе што је ту деспот Стефан сазвао сабор на коме је именовано Ђурђа Бранковића за свог законитог наследника. Овакво њено мишљење следили су бројни истраживачи, попут Б. Кнежевић, Г. Бабић, В. Ј. Ђурића и других, али су у последњих пар година Т. Стародубцев и Ж. Андрејић дошли до другачијих закључака и отворили још један простор новим полемикама. Ранији истраживачи су војводу Николу, приложника цркве у Сребрници, поистовећивали са војводом Николом Зојићем који је био један од предводника побуне против деспота Стефана Лазаревића 1398. године. Након тога се повукао у утврђени град Островицу у околини планине Рудник и, уз допштење деспота Стефана, са женом и ћеркама отишао у манастир избегавши казну. На основу претходно утврђених чињеница, долазило се до закључка да се настанак храма повеже са временом владавине кнеза Стефана до 1395. године када је издата повеља или од 1391-1393, када су кнегиња Милица и кнез Стефан признати за легитимне владаре, наследнике кнеза Лазара, од стране Турака.

Међутим, последњих година Т. Стародубцев је доста променила ток истраживања и својом подробном анализом и открићима допринела да се нови одговори могу тражити управо у портретима деспота Лазара Бранковића и Јелене Палеолог, а да се живо-

пис може проматрати у временским оквирима 1457. године, када српска држава пружа последње трзаје једног величанственог доба, а уметност тиња и одржава у животу минули сјај и раскош богате државе. Иако обавијена велом тајни и бројним полемикама, црква у Рамаћи својом једноставношћу и својом складном лепотом плени вернике и данас и пружа им уточиште.

Црква Светог Николе у Рамаћи је здање малих димензија, основе типа сажетог уписаног крста са једном куполом коју носе пиластри и луци. Припада мањем типу цркава које су подизане као гробне, породичне цркве, а не као манастирске цркве. Оно што је карактеристично за ову грађевину је да су у основи изостављене конхе које поседује већина храмова Моравске школе, било да је у питању основа развијеног или сажетог типа. У унутрашности грађевине се налазе два пара пиластера, где је западни пар подједнак, а источни пар се разликује. Првобитни изглед пиластера је измењен, вероватно, приликом постављања данашњег иконостаса. Купола почива на луцима који су са источне и западне стране шири. Тамбур куполе је са унутрашње стране полукружан, а са спољашње осмостран и на себи има прозоре. Црква је на истоку завршена полукружном апсидом и са спољашње и са унутрашње стране, као проскомидија је изведена полукружна ниша, а као ђаконикон четвртаста ниша у јужном зиду, уз иконостас. На цркви се налазе два портала; западни, главни,

се налазе два пара пиластера, где је западни пар подједнак, а источни пар се разликује. Првобитни изглед пиластера је измењен, вероватно, приликом постављања данашњег иконостаса. Купола почива на луцима који су са источне и западне стране шири. Тамбур куполе је са унутрашње стране полукружан, а са спољашње осмостран и на себи има прозоре. Црква је на истоку завршена полукружном апсидом и са спољашње и са унутрашње стране, као проскомидија је изведена полукружна ниша, а као ђаконикон четвртаста ниша у јужном зиду, уз иконостас. На цркви се налазе два портала; западни, главни,

лучно завршен, и северни, изнутра
лучно завршен, а споља четвртастог
облика. Други портал је накнадно
пробијен што се може закључити на
основу оштећења живописа на том зи-
ду и остатка мача једног светог ратни-
ка. Црква је осветљена преко прозора
малих димензија на бочним зидови-
ма и на апсиди. Фасада је рашчлање-
на, по вертикали, пиластрима и јед-
ном полукружном нишом на југу. Зи-
дана је каменом. Према мишљењу
архитекте Р. Проки-
ћа, ова грађевина се
састоји из више архи-
тектонских фаза које
се могу споља уочити.
На основу анализе гра-
ђевине, дошао је до за-
кључка да је првоби-
тна грађевина била у
полусрушеном стању,
када је први пут об-
новљена, крајем XIV
века и да је целокуп-
ни сачувани живопис
из друге фазе градње.

Живопис Цркве
Светог Николе у Рама-
ћи је у великој мери очуван, узима-
јући у обзир да се може скоро у потпу-
ности ишчитати сликани програм;
међутим, поједини кључни елементи,
натписи и личности, уништени су
или до те мере оштећени да се њихов
пређашњи значај може занемарити.

Живопис који је покривао сводове
и већи део куполе, уништен је. Сачу-
ване су фреске које покривају сре-
дишње зоне, док су стојеће фигуре
које се налазе у последњој, доњој зо-
ни, сачуване у већини случајева до
појаса. Велики део фреско-сликарства
које је сачувано, у лошем је стању,
боје су испране или ољуштене и то
отежава ишчитавање појединих сце-
на и детаља. Северна страна унутра-

шњости храма је претрпела више
страдања и у већој мери је подлегла
зубу времена, тако да су на јужној
страни боје интезивније, цртеж по-
стојанији, а очуване представе и поје-
дини детаљи читкији.

Репертоар живописа је изузетно
богат, а распоред тече повезано тако
да се јасно издвајају зоне почевши од
куполе ка нижим деловима. У темену
куполе, у калоти, вероватно је био
приказан Христос Пантократор, али је

та фреска у потпу-
ности уништена. У
тамбуру куполе је од
сликане декорације
сачувана *Небеска ли-
тургија* у првој зони
и старозаветни про-
роци у другој зони,
између прозора, али
су те фреске јако из-
бледеле тако да их је
тешко описати. На
пандантифима су би-
ли представљени, по
традицији, четири је-
ванђелиста, од којих
је у извесној мери сачу-

чан јужни пар. Између двојице је-
ванђелиста на истоку сачувани су
фрагменти Мандилиона. На чеоним
деловима прислоњених лукова су били
приказани медаљони са попрсјима
светитеља, али је данас сачувано само
њих пар. Луци испод пандантифа су
били украшени геометријским орна-
ментима.

Јасмина Златковић,
историчар уметности

-наставак у следећем броју-

СТРАНИЦА ПРАВОСЛАВНОГ ХУМОРА

Клечи ту сине клечи, а мог'о си да будеш господин

**Он ништа није мењао у цркви
30 година**

Током свог школовања богословци и студенти, некада буду примљени за једну епархију, а живот их однесе у неку другу. Тако је и један кандидат за богословца, закаснивши на пријемни у својој епархији полагао пријемни за суседну епархију. Положио човек и био примљен за њу. Богословија му ишла одлично, као и студије. Током школовања он се у гости-ма упозна у трећој епархији са епископом који за неку годину дође на епархију из које је студент био родом. Коцкице се некако сложе и поменути коначно постане епархиот своје родне епархије, дугим заобилазним путем.

Поводом једне велике јубиларне прославе у главном манастиру ове епархије служила се Архијерејска Литургија. Служио је Његова Светост са многим архијерејима. Наш студент, већ произведени чтец са правом ношења укрштених орара, дочекивао је епископе на уласку у припрату манастирског храма. Наилазио је и епископ који је био из оне суседне епархије за коју је тада наш богословац најпре био примљен. Архијереји су ишли по црвеном тепиху. Преко улазних степеника, стаза се мало зарозала. Ваљало је мало затегнути. Чтец се сагнуо да поправи превоје тепиха. У том тренутку његов стари Владика га препознаде и шеретски издекламова: Клечи ту клечи, а мог'о си да будеш господин код мене у епархији.

Храмовна слава, ручак. Високе званице свих структура су у обручу око Преосвећеног. Пошто је Владики нова епархија свако чека да чује коју паметну, а понеко се осмели да каже неку реч. Једна од тих високих званица је била извесна госпођа из музеја. Људи који раде у музеју често по неком обичају посматрају храмове као историјске споменике, поготову оне који су под заштитом завода за заштиту споменика. Поменута госпођа, иначе родом из суседног села у којем црква није под заштитом завода, хтеде да похвали свог свештеника. Тај јунак није био на узову овом приликом, а и боље што није. У једном интермезу док се још пила кафица и ракијца одважи се поменути:

– Ја нисам видела да неко тако поштује свога претходника и колегу као отац Станко. Он ништа није мењао у цркви од времена оца Драгорада, како је дошао на парохију пре 30 година.

Новога Владика јоште добро упознали нису. Изузетно је ценио вредне свештенике и у претходној епархији их увек награђивао на разне начине. На ову премудрост се благо насмеши, и погледа по свештеницима за столом. Сви они савршено схватише „похвалу“ оцу Станку, сви осим госпође која му учини медвеђу услугу.

Протонамесник Дејан Марковић,
Храм Светог Саве, Краљево

ЧНИ ДОБРО И ДОБРУ СЕ НАДАЈ

Тог човека сам упознао убрзо након мог доласка на парохију негбинску. Било је то у у току 2005. Био је родом из села Љубиша, где му је живео брат са породицом. Када се вратио из Ужица, нигде није био прихваћен. Једног дана је дошао у Негбину. Сажалио сам се, и одлучио да му дам да неко време остане у монтажној кућици у порти негбинске цркве. Био је скромних прохтева. Помагао ми је око послова на уређењу дворишта и храма, долазио на богослужења. Био је задовољан што има кров над главом, нешто да обуче и да не буде гладан. Никаких проблема није правио, осим што је тек по доласку понекад волео да попије. Временом је и то престао.

Једног јутра 2011. године након што сам одзвонио црквеним звонима, вратио сам се у кућу да му однесем доручак. Ушао сам у кућу и пао. У том тренутку никога није био да ми помогне. Видевши да сам се задржао, ушао је у кућу да ме потражи. Тада ме

је угледао како на поду лежим без свести. Отишао је до најближе продавнице и замолио људе да позову помоћ. Помоћ је дошла. Пребачен сам хитно за Ужице, а онда и за Београд. Констатовали су излив крви на мозак. У коми сам остао 34 дана.

Тридесет петог дана сам се пробудио. Нисам могао да препознам чланове породице. Заборавио сам чак и Оче наш. Све сам морао испочетка да учим. Враћен сам у ужичку болницу, где су долазили ужички свештеници да ме причешћују. Даље сам упућен на лечење у бању у Сланкамену. После два месеца сам стао на ноге.

Вратио сам се на парохију. Живот је наставио даље да тече. Ипак, остаје једно важно сазнање: треба увек помоћи другоме у невољи, јер никада не знате када ћете и сами у невољу доспети.

Јереј Богољуб Симеуновић,
парох у Горичанима

КОСОВО ПОЉЕ

Поље као свако
Длан и по зеленила

Млад месец коси
Пшеницу селицу
Два укрштена сунчева зрака
Слажу је у крстине

Кос наглас чита
Тајна слова расута по пољу

Божури стасали до неба
Служе четири црна ветра
Сједињеном крвљу бојовника

Поље као ниједно
Над њим небо
Под њим небо

ВЕЧЕРА НА КОСОВУ ПОЉУ

Сви седе провидни за столом
И виде један другоме звезду у срцу

Венцоносац им ломи и дели
Њихову златну прошлост
И они је једу

Сипа им у путире белих божура
Њихову рујну будућност
И они је пију

На коленима под столом
Мачеви им тихо реже

У чанцима на столу
Огледа се вечерње небо
И на небу крај сутрашњег боја

На десну руку венцоносца
Слеће кос и зачиње песму

БОЈ НА КОСОВУ ПОЉУ

Јашемо певајући пољем
У сусрет оклопљеним змајевима

Наш прелепи вучји пастир
С процветалим штапом у руци
На белцу небом лети

Побеснело жедно оружје
Само се насред поља уједа

Из смртно рањенога гвожђа
Река наше крви извире
Тече увис и увире у сунце

Поље се под нама усправља

Сустижемо небеског коњаника
И своје звезде веренице
И летимо заједно кроз плавет

Одоздо нас прати
Опроштајна песма коса

ТАЈНА СЛОВА РАСУТА ПО ПОЉУ

На почетку текста о поезији Миодрага Павловића („Сунчева светлост на стубу сећања“, 1953) водећи критичар послератног модернизма Зоран Мишић пише: „У сложеној полифоничној структури савремене поезије два основна гласа могу се разазнати. Један је звук разбијања, сламања, дезинтеграције; други је глас прибирања, сажимања, чежње за хармоничним решењем.“ Свакако да први од два поменута гласа, у амбијенту поратног модернизма, припада концепцији надреалиста, а други се управо почео оглашавати новим гласовима. Зато се Мишићу, осим савременика Попе и Пав-

ловића, као узорита појава међуратног модернизма указивао Растко Петровић, оличење пута који веже слојеве наслеђа и слојеве савремености, спајајући их у „један велики људски интеграл“: „Један од ретких наших песника који по повратку из Париза нису били изгубили чуло за националне традиције, он је, већ у првим својим песмама, приповеткама и чланцима, био на најбољем путу да оствари синтезу коју нико није био остварио, да измири крајности које се још ни данас не могу измирити: да приближи Исток и Запад у нама и повеже нашу прошлост са садашњицом.“ С друге стране, вредносни поредак надреалистичког идеолога Марка Ристића сасвим је обратно постављен. Одлике које Мишић високо вреднује, Ристић у одговору на Мишићев текст о Растку доводи у крајње негативан контекст: „Превидети размак који дели Растка Петровића 'проклетог песника' од Р. Петровића чиновника краљевске амбасаде у Вашингтону, то значи бркати истину и лаж, Сопоћане и Тополу, Душана Васиљева и Милутина Бојића, откровење Растка Петровића и тамјан Момчила Настасијевића.“

У есеју о Растку Петровићу Мишић директно оспорава надреалисте на примеру песника њима у основи блиског, признатог претече, али и човека јавно посвајаног као пријатеља. У светлу тог сазнања можемо боље разумети и смисао Мишићеве провокативне реченице: „Растково осећање историјског континуитета и приврженост традицијама нису могли да одушеве његове пријатеље из надреалистичких редова, поготово од тренутка када је пошао путем друштвеног и политичког компромиса.“ У средишту Мишићевог занимања за актуелне проблеме наслеђа, било је питање односа српске поезије према националним традицијским изворима. Ту је тему, као нарочито трауматичну, провлачио и подвлачио у текстовима током кључног десетлећа своје критичке активности, да би најдраматичније био изнесен у тексту „Шта је то косовско опредељење“ (1961), „одговору на једно питање Марка Ристића“, где је општи тон излагања посебно подигнут: „Али, треба ли се уопште чудити том нашем чуђењу, када знамо колико се неспоразума нагомилао око наших традиција? Нас је про-

шлост проклела двоструком клетвом: удаљила се од нас, а није нам дала да из ње изађемо, лишила нас је свога богатства, а оставила нам своју тугу и немаштину. Тако је прошлост постала и остала наша чежња и наш стид; чежња за заборављеном колевком и стид због наше заосталости, ругобе и незнања.“ Ако је већи део претходне деценије трајала спорадична расправа нижег интензитета између две концепције модернизма у српској књижевности – а то се може лепо пратити у бројним Мишићевим изјашњавањима о надреализму – онда је овакав фронтални судар Зорана Мишића и Марка Ристића (чији је повод неслагање око обострано цењеног Растка Петровића) био прилика за сажимање разрађене програмске платформе поетике „синтезе“ наспрам поетике „дезинтеграције“, полазишта поставангардног тока српске поезије, чији су песнички резултати убедљиво посведочени код Попе, Павловића, Миљковића, а на трагу Црњанског, Растка и Настасијевића. Реч је, наиме, о стваралачком превладавању старог расцепа између тзв. националне и тзв. европске културне доминанте, присутне и на почецима модерне српске поезије, на саставу између XIX и XX века – само што је позиција једног и другог пола сада била измењена – на штету националног чиниоца.

Једна од Мишићевих смисаоно истакнутих реченица једнако упозоравајуће одјекује у миљеу културне и опште атмосфере пола века после: „Ако се данас присећамо косовског опредељења, то је зато што смо, у својој превеликој журби да се приближимо европској култури, заборавили да и наша традиција чини део те културе. Отварајући се модерном свету, као да смо заборавили на себе.“ Упориште за ово гледиште, у тада-

шњој политичкој акустици дисонантно, Мишић налази у ширем културном окружењу, посредно показујући инерцију и површност опонената: „Научени да одбацују традицију у име савремености, многи не опажају да је анти-традицијски став свуда у свету престао да буде савремен.“

Завршни нагласци у Мишићевој модерној артикулацији косовског опредељења, пророчки убедљиво, представљају суму његовог разумевања националне традиције, чији говор сједињује глас „наш и универзални“ и сведочи „велики људски интеграл“, „митско писмо“ или „велики код“, у којем се сви и свуда могу препознати, а битна противречја надићи: „Косовско опредељење је највиши етички принцип који је, уручен нам од Грка, постао наше историјско искуство. Али, у њему је сажето исказан и онај древни закон укидања супротности који се од Хераклита до данас објављује свету. Небеско царство коме се кнез Лазар приволео, то је она врховна тачка духа на којој се, према Бретону, разрешују све противречности, где, писао је Лаза Костић, нестају оне несразмерне разлике температуре у васељени и венчавају се сан и јава, где је Дис угледао оне очи изван сваког зла, а Растко Петровић свог Великог друга.“

Мишићеви текстови с краја шездесетих година говоре о глобалним кретањима уметности и људске мисли, што разарају, растачу модерну, динамичну визију духовног јединства и интегративности за шта се Мишић залагао у критичкој пракси. Текст „На вест о смрти човековој“ (1960) обликован је као интелектуална параболоа, прича смештена у имагинарни Хуманополис. Суморну визију скорог распада хуманистичких вредности у раздобљу „велике неодређености“, завршну реч судара између преобученог нихи-

лизма и заштитничке традиције, Мишић није могао да не поентира живом трагичком сликом „косовског опредељења“. Јер, на крај универзалне параболе о смрти „човека и богочовека“ Мишић поставља слику обликовану националним песничким предањем. Лик песника, теретно запитан пред општом деструкцијом – читамо с краја текста „На вест о смрти човековој“ – доведен је на полагање последњег испита, у којем се има одредити: „Понекад, кажу, отвара књигу која сама проговара: ’Ко ме ћеш се приволети царству? / Или волиш царству небескоме? / Или волиш царству земаљскоме?’ али једва разуме смисао тих речи. Где су сада царства која су му се некада нудила? Где су његове плетисанке, где је оно танко плетиво које је плео између сна и јаве, неба и земље, нестварног и стварног, тишине и речи, мисли и чина, богова и људи? Зар да довед лута по том пустом, вечитом пољу Косову и призива њихове сени.“

Поред Попиног „Косова поља“ („Поље као ниједно / Над њим небо / Под њим небо“), или Миљковићевог „Слуге Милутина“ („Госпо моја, бије / Свако у свом мраку изгубљене битке“), и не само њих, равноправно стоји и Мишићево „вечито поље Косово“, свеважећа представа људског егзистенцијалног попришта (уједно губитног и добитног) оличена централним топом националне песничке традиције. Ту је представу Мишић изградио у садејству обе стране свога писања, критичке и скривено песничке. И наша генерација се налази пред истим избором, зар не? Питање је да ли ћемо чути одговор који су давали бољи од нас, од Данила Пећког до Зорана Мишића и Васка Попе, чији су стихови из циклуса „Косово поље“ настали из дубинског разумевања косовског завета, а изречени прочишћеним модерним језиком, прозрачним и загонетним у исти мах.

Др Драган Хамовић

СРПСКА РАНА

Прорекли су:
Могу, без пакости и злобе,
Да излете неутешне речи!
Свирепа истина да заживи!
Да се лако отвори стара рана,
И да јој није довољан век цео,
Да зацели!

НАПУШТЕНИ

Напуштени, далеко од својих
Цркава и звона.
Камен би им постао путоказ,
Одговорио на – зашто?
Овде су
Нездружени корени,
Непрепознате, неприхваћене душе.
Дочекали су их сигурни
Високо подигнутим тапијама
Као заставама,
Умишљени, убеђени
Да могу и небо да преваре,
Прогласе за своје.
А гинули су заборављени, прави,
За неподељено једно,
За све што ниче,
Цео свет да љуби.

ПАМЕТНОСТ

Лако улеће у мисао
Кад јој се прохте,
Загосподари, преплави,
Мирно поред противника прође,
Препереке лако руши,
У својој природи, својски,
Чврсто спокојно спава.

МОЛИТВА

Када се молиш,
Моли и за друге,
А да се не зна.
Из прећутане љубави
Светлост избија.
Молитвом у другоме
Покренеш нешто
Што од повоја истрајава.
Нераздвојна молитва
Са извора душе.

Вера Илић

Вера Илић је рођена 28. 09. 1949. у Звечану, у породици Дабић, од оца Радована и мајке Борике, досељеника из Херцеговине.

Основну школу завршила је у Звечану, гимназију у Косовској Митровици, медицински факултет и специјализацију из неуропсихијатрије и психодинамски орјентисану психотерапију завршила је у Београду. Од 1981. живи у Краљеву. Написала је збирке песама:

Моје време, На шийицу цвећу, Кључеви прага, Иза унутрашње линије, Плави зрак слободе или троуџао од камена, Крајке њоруке неуморне прошлости, Тајна сенке, као и збирке изабраних песама *Плави зрак, Недвоумице, Између два сна.*

ОСНОВНА ШКОЛА „СРЕТЕН ЛАЗАРЕВИЋ“ У ПРИЛИКАМА

Основна школа «Сретен Лазаревић» у Приликама спада у три најстарије школе Моравичког округа. Подигнута је 1873. године добровољним радом мештана Приличке општине, који су имали много среће са својим првим учитељем. Сретен Лазаревић је био родом из села Глумча код Пожеге где је и рођен 1853. године. Његови савременици описују га као човека радозналост духа, лепог образовања који је свој учитељски позив схватио и као својеврсну мисију просвећивања народа. Залагао се за нов, савременији приступ раду са децом. Залагао се за реформу школства.

На брежуљку изнад села, над самим центром, у свако доба године у зеленилу, улепшана црквом у суседству и шумовитим висоравнима иза себе, сто четрдесет година стражари приличка школа, учествујући и пратећи протицање времена и људи. Црква и школа, једна до друге на узвисини, као да се хтело, да два бистра горска ока буду завек будна. Црква Светог

архангела Михаила је подигнута око 1552. године, да буде духовност и осветљење и људска окрепа, земаљско и небеско. Будница која стражари над људским животима. Приличка школа преживела је два Балканска и два Светска рата, као и агресију НАТО снага, дограђујући се и ширећи, држећи корак са временом, одређујући животне путеве становника овог и околних места.

Данас је приличка школа савремено опремљена васпитно-образовна установа, а истовремено и центар свих културних и спортских активности у месту. Школу похађа 250 ученика од којих 148 похађа верску наставу. Одувек се придавао велики значај духовном образовању, деца су веома посвећена и активно учествују у свим дешавањима у оквиру школе и цркве. У организацији Основне школе «Сретен Лазаревић» сваке године се одржава фестивал дечијег фолклора «Светлост на Брежуљку», који је веома значајан за наше место. На праз-

ПРЕДСТАВА „СВЕТИ САВА ОСАМ ВЕКОВА МЕЂУ НАМА“

ник Преображење одржава се «Фестивал изворне српске песме» у Приликама, који окупља велики број учесника широм земље.

Занимљиво је како су Прилике добиле име. Када се враћао Свети Сава из Манастира Студенице пут га је одвео кроз моравичка села и засеоке, па се из Ивањице даље запутио ка манастиру у Клисурси. Успут му се придружио неки човек који је у оближњем селу украо певца. Под једним брдашцем седну да се одморе. Свети Сава часком устане те оде до извора. У том пристигне домаћин са комшијама у потери за лоповом. Овај их на време примети, па брже боље певцу откине главу и баци је подаље од себе. Затим, безглавог певца стрпа у Савину торбу. Кад стигоше људи стиже и Сава са извора, онда затражише обојици да покажу торбе. Код лопова не нађоше ништа. Тада Свети Сава одреши торбу и угледа певца без главе. Буде му тешко и криво, извади певца из торбе и рече: „Певца нисам украо ја, али отприлике прилика је да сам га украо ја.“ Савин сапутник призна крађу и показа место где је бацио певчеву главу. Од тада то место доби име Главица, а село у коме се затекао Свети Сава, доби име Прилике.

Вероучитељ Александар Пејовић

Ученици ОШ „Вук Караџић“ из Краљева у режији својих вероучитеља Михајла Живковића и Марка Јоргића, као и наставника Српског језика Сандре Рудњанин и Иване Кекерић, током зимских и пролећних дана, остварили су велики успех приказујући представу „Свети Сава осам векова међу нама“.

Представа о Светом Сави, првобитно је била замишљена да се изводи у школском амбијенту на дан првог српског архиепископа, када је премијерно приказана. Реакције тадашње публике, коју су махом чинили наставници, учитељи и ученици школе, показале су се и више него позитивне. Убрзо је уследио позив краљевачког позоришта да представа буде на репертоару током месеца фебруара, када је по други пут изведена на дан Светог Симеона Мироточивог. Том приликом представа је задобила хуман карактер те је сав приход од продаје улазница прослеђен породици Кошанин и њиховом најмлађем члану Милици, ученику ОШ „Вук Караџић“, као помоћ при лечењу.

Након овог извођења, уследило је још неколико позива из краљевачких основних школа, а као врхунац био је позив из Београда да се представа изведе у великом амфитеатру Православног богословског факултета, што је веома успешно, пред бројном београдском публиком, реализовано дана 19. априла.

Циљ ове представе био је да истакне на који начин Свети Сава живи међу нама кроз векове. У срдачном породичном разговору оснивач лозе Немањића Свети Симеон завештава свом сину Сави веру, језик, књиге, писмо, земљу и све оно што чини један народ, да би Сава усвојивши поруку то исто пренео свом народу. Савине речи су се кроз историју усадиле у свест истинских српских родољуба који су у представи приказани у лику: Надежде Петровић, Милунке Савић, Вука Караџића, Михајла Пупина, Косовке девојке, Десанке Максимовић, Флоре Сендс, Мокрањца, кнегиње Милице, а као последњи на сцени се појављује познати хуманитарца Арно Гујон. Оригинално костимира-

ни, праћени прикладним музичким садржајем, ученици су показали свој раскошан глумачки таленат, измавивши бројне осмехе и по коју сузу одушевљене публике.

Популарности ове представе додатно је допринело велико интересовање српских медија посебно за лик Арно Гујона, који се и сам интересовао за свог малог двојника кога у представи глуми петак Огњен Ивановић. До срдачног упознавања „великог“ и „малог“ Гујона дошло је након извођења представе у богословском амфитеатру.

У представи „Свети Сава осам векова међу нама“, посебан утисак оставља то што су у главним улогама деца – ученици узраста од 9 до 14 година. Генијалном интерпретацијом ликова, уметничком живошћу, упркос стотинама очију са чежњом уперених у њих, ученици показују свој раскошан таленат као и то да одважно владају сценом са дубоком жељом да за собом оставе утисак који ће се дуго памтити.

Вероучитељ Михајло Живковић

ПРОМОЦИЈА СЛИКОВНОГ БУКВАРА ПРАВОСЛАВЉА И ЛИКОВНА РАДИОНИЦА У КРАЉЕВУ

Уторак, 8. маја 2018. у Краљеву и околини Народна библиотека „Стефан Првовенчани“ одржала је три радионице под називом „Моја ћирилица“. Ђаци који похађају веронауку у краљевачким основним школама учествовали су у радионици одржаној у Краљеву.

„Моја ћирилица“ оригиналан је пројекат Олгице Стефановић, ликовне уметнице из Новог Сада. Олгица је на изразито леп начин повезала своју љубав према графичком дизајну, иконопису и српској средњовековној ликовној уметности, спајајући на тај начин, врло лично и посвећено, оно савремено са савременим. Њен *Сликовни буквар* води кроз православне појмове, али на изразито сликовит начин, не заобилазећи ни уметност писане речи, која се провлачи у исечцима прозе и поезије српских писаца и песника. „Моја ћирилица“ није замишљена као једноставна промоција ликовног и писаног дела. Ауторкина је намера била да превасходно децу, али и одрасле, подсети колико је ћирилица богато и лепо писмо, а да наша средњовековна ликовна уметност сачувана на фрескама српских манастира са разлогом припада светској културној баштини. Народна библиотека „Стефан Првовенчани“ отворила је врата ђацима

веронауке да учествују у радионици и промоцији књиге. Ауторка књиге је на вешт начин током радионице одржане на платоу испред Духовног центра „Владика Николај Велимировић“ ђацима приказала лепоту ћириличног писма и средњовековне орнаментике. На словима речи КЊИГА које је Олгица исцртала, ђаци су преносили, а потом и осликавали орнаменте који су се њима највише допали. Није било ограничења по питању боје или израза; једноставно, уз вешто руковођење ауторке и малу помоћ својих настав-

ника веронауке, деца су пустила машти на вољу и направили право мало уметничко дело.

У вечерњим сатима, у просторијама библиотеке одржана је и промоција *Сликовног буквара Православља* у оквиру које су учество-

вали и ђаци Основне школе „Вук Караџић“ и Основне школе „Јово Курсула“ који похађају верску наставу, рецитијући или читајући надахњујуће одломке *Буквара*. Целу промоцију улепшало је и извођење хора „Свети архиђакон Стефан“ из Краљева под диригентском палицом Милене Стојановић.

Топло препоручујемо читаоцима свих узраста ово књижевно и уметничко дело.

Вероучитељ Ана Црепуљаревић

ЛЕТОПИС БОГОСЛУЖЕЊА ЊЕГОВОГ ПРЕОСВЕШТЕНСТВА ЕПИСКОПА ЖИЧКОГ ГОСПОДИНА Г. ЈУСТИНА

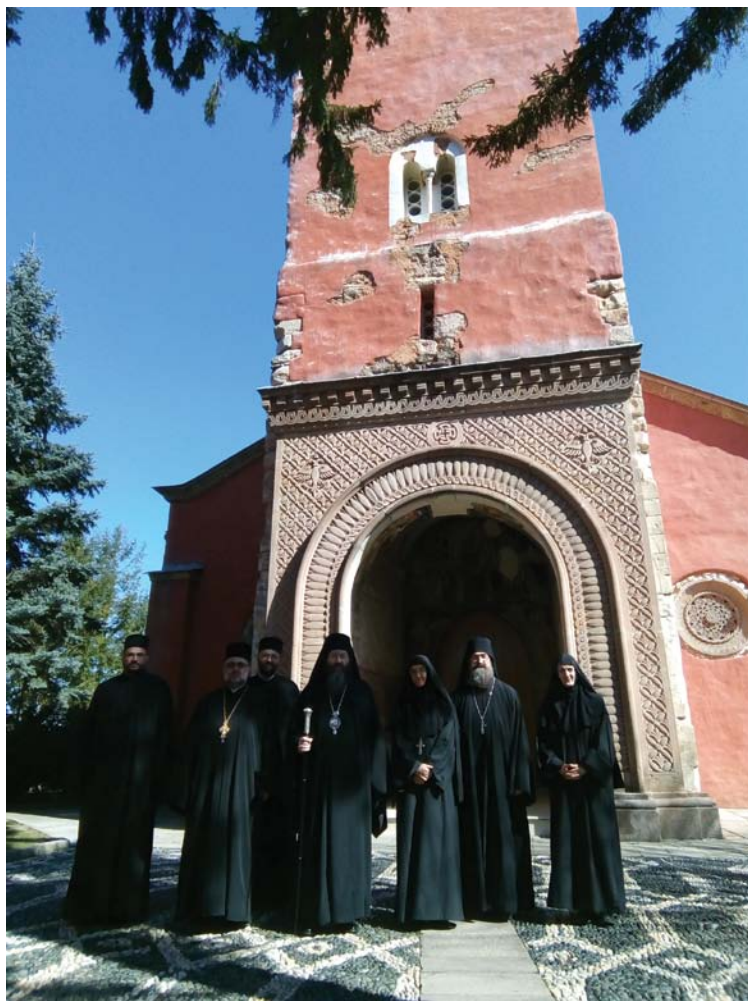
ОД 19. ФЕБРУАРА/4. МАРТА ДО 21. МАЈА/3. ЈУНА 2018. ГОДИНЕ

19. фебруар/4. март (Недеља друга поста – Пачиста; Свети ап. Архип, Филимон и Апфија)

Његово Преосвештенство г. Јустин је служио Свету Архијерејску Литургију у древној цркви посвећеној Светом Сави Српском у Грачацу.

26. фебруар/11. март (Недеља трећа поста – Крстопоклона; Свети Порфирије, епископ Гаски)

Епископ је служио Свету Архијерејску Литургију у Дому Спасовом у Манастиру Жичи.

5/18. март (Недеља четврта поста – Средопосна; Свети мученик Конон; Преподобни Марко Подвижник)

Владика је учинио канонску посету селу Сирчи, служивши Свету Архијерејску Литургију у Храму Светог пророка Илије.

11/24. март (Свети Софроније Јерусалимски)

Поводом славе придворног Параклиса Светих 40 мученика Севастийских Епископ је служио Свету Архијерејску Литургију у Епископском двору у Краљеву.

12/25. март (Недеља пета поста – Глувна; Преподобни Симеон Нови Богослов; Свети Григорије Двојеслов)

Свету Архијерејску Литургију Владика је служио у Манастиру Враћевшници у капели Светог Николаја Мирликијског.

18/31. март (Свети Кирил Јерусалимски - Лазарева субота (Врбица))

Преосвештени је служио Свету Архијерејску Литургију у новоподигнутом Храму Лазаревог Васкрсења у селу Жичи. После заамвоне молитве уследио је чин освећења звона и крстова. Затим је Епископ уручио захвалнице свима који су несебично помагали градњу храма.

19. март/1. април (Недеља шеста поста – Цветна; Улазак Господа Исуса Христа у Јерусалим – Цвети)

У селу Чукојевцу крај Краљева, у Храму Покрова Пресвете Богородице Владика је служио Свету Архијерејску Литургију.

23. март/5. април (Велики четвртак (Велико бденије))

Свету Архијерејску Литургију Светог Василија Великог Преосвештени је служио у Храму Светог Саве у Краљеву.

25. март/7. април (Велика субота - Благовести)

У Манастиру Благовештењу Владика је служио Свету Архијерејску Литургију поводом манастирске славе и пререзао славски колач са игуманијом Михаилом, сестрама и великим бројем верног народа.

26. март/8. април (Васкрсење Господа Исуса Христа – Васкрс)

Поноћну Свету Архијерејску Литургију Владика је служио у Саборном Храму Светог Саве у Краљеву.

27. март/9. април (Васкрсни понедељак)

У Саборном Храму Вазнесења Господњег у Чачку, Епископ је служио Свету Архијерејску Литургију уз са-служење братства храма.

31. март/13. април (Свети свештеномученик Ипатије Гангријски – Источни петак)

На славу новоподигнутог храма посвећеног Пресветој Богородици – Живоносном Источнику у Врњачкој Бањи Владика је служио Свету Архијерејску Литургију на којој је рукоположио ђакона Ненада Јаковљевића у чин презвитера, а протонамесника Радоша Младеновића, пароха шестог врњачког, произвео у чин протојереја.

✦ ✦ ✦

2/15. април (Недеља друга – Томина; Преподобни Тит Чудотворац)

Господин Јустин служио је Свету Архијерејску Литургију у Храму Светог великомученика Георгија у Ужицу на којој је ђакон Аранђела Петровића рукоположио у чин презвитера.

✦ ✦ ✦

9/22. април (Недеља трећа – Мирносица; Свети мученик Евпсихије)

Владика је началствовао Евхаристијским сабрањем у древном Храму Светог архистратига Гаврила у Борачу код Кнића.

✦ ✦ ✦

15/28. април (Свети апостоли Аристарх, Пуд и Трофим)

У трећу суботу по Пасхи Владика је служио Свету Архијерејску Литургију у Храму Свете Тројице у Краљеву, где је умировљеном свештенику

протојереју ставрофору Томиславу Милинковићу, дугогодишњем секретару Епархијског Управног Одбора Епархије жичке уручио највише одликовање Српске Православне Цркве – Орден Светог Саве првог степена.

✦ ✦ ✦

16/29. април (Недеља четврта – Раслабљеног; Свете мученице Агапија, Хионија и Ирина)

Епископ Јустин је саслуживао на Светој Архијерејској Литургији Његовој Светости Патријарху српском г. Иринеју у Пећкој Патријаршији, поводом почетка редовног заседања Светог Архијерејског Сабора.

✦ ✦ ✦

23. април/6. мај (Недеља пета – Самарјанке; Свети великомученик Георгије – Ђурђевдан)

Свету Архијерејску Литургију Преосвештени је служио у Саборном Храму Светог Саве у Краљеву.

27. април/10. мај (Спаљивање моштију Светог Саве на Врачару (Преполовљење))

Владика је началствовао Светом Архијерејском Литургијом уз сабрање свештенослужитеља из разних крајева наше Епархије, монаштва и верног народа Божијег у Саборној цркви у Краљеву, поводом прославе Светога Саве, заштитника храма и васцелог рода српског.

29. април/12. мај (Свети Василије Острошки Чудотворац)

У Храму Светог Василија Острошког у Кованлуку, предграђу Краљева, Преосвећени је служио Свету Архијерејску Литургију поводом славе храма.

30. април/13. мај (Недеља шеста – Слепога; Свети апостол Јаков Заведјев)

У Горњем Милановцу у Храму Свете Тројице Епископ је служио Свету Архијерејску Литургију, на којој је г. Станимира Мирковића из Чачка рукоположио у чин ђакона.

4/17. мај (Вазнесење Господње – Спасовдан)

На празник Вазнесења Господњег своју храмовну славу прославио је верни народ града Чачка са својим Епископом и бројним свештенством, служењем Свете Архијерејске Литургије у току које је г. Александар Тимотијевић из Ивањице рукоположен у чин ђакона.

6/19. мај (Праведни Јов; Пренос моштију Светог Саве)

Свету Архијерејску Литургију Владика је служио у Вранешима поводом храмовне славе, преноса моштију Светог Саве.

7/20. мај (Недеља седма – Светих Отаца I Вас. сабора; Појава Часног Крста у Јерусалиму)

Епископ је начинио канонску посету Рашки, служивши Свету Архијерејску Литургију у Храму Светог архангела Гаврила. Том приликом је уручио Грамату епископа добротвору г. Бојану Премовићу из Рашке.

9/22. мај (Пренос моштију Светог оца Николаја)

Сестринство Манастра Никоља кабларског имало је част да за манастирску славу Евхаристијским сабрањем предстоји Епископ Јустин. У току Литургије Владика је рукоположио јерођакон Илариона (Богојевића), сабрата Манастира Преображења овчарског у чин јеромонаха, а настојатељицу Манастира Никоља монахињу Јелисавету рукопроизвео у чин игуманије.

11/24. мај (Свети Ђирило и Методије; Свети Никодим Српски)

Владика Јустин је саслуживао на Светој Архијерејској Литургији Његовом Високопреосвештенству Митрополиту дабробосанском г. Хризостому у Храму Светог Василија Острошког на Вељинама у Сарајеву. Након Литургије на свечаној академији на Унивезитету Источног Сарајева уприличена је промоција нових доктора наука, на којој је за ово највише академско звање био промовисан и Епископ жички г. Јустин.

13/26. мај (Света мученица Гликерија – Задушнице)

Преосвештени је началствовао Евхаристијским сабрањем у Саборном Храму Светог Саве у Краљеву.

У поподневним часовима је служио вечерњу службу и учествовао у литији кроз Горњи Милановац, поводом навечерја храмовне славе Свете Тројице.

14/27. мај (Недеља Педесетнице, силазак Светог Духа на апостоле – Духови – Тројице)

Господин Јустин је служио Свету Архијерејску Литургију у Храму Свете Тројице у Краљеву на којој је рукоположио ђакон Александра Каранца из Пожеге у чин презвитера.

15/28. мај (Духовски понедељак)

Поводом славе храма, Владика је служио Свету Архијерејску Литургију у Цркви Светог Ахилија у Ариљу на којој је рукоположио г. Сава Величко-вића из Пожеге у чин ђакона.

У поподневним часовима Владика је посетио Манастир Увац.

16/29. мај (Духовски уторак)

Верни народ златиборског краја и шире сабрао се око свог Епископа у Цркви Свете Тројице у селу Драглици на Светој Архијерејској Литургији.

20. мај/2. јун (Свети мученик Тала-леј; Преподобни Стефан Пиперски)

Владика је осветио темеље за Крст на врху планине Столова изнад Ма-настира Жиче.

21. мај/3. јун (Недеља прва по Ду-ховима – Свих Светих; Свети цар Константин и царица Јелена)

Његово Преосвештенство г. Јустин боравио је у Ивањици служивши Свету Архијерејску Литургију у ва-рошкој цркви и пререзавши славски колач поводом славе храма.

Приредио:
протођакон Александар М. Грујовић

